

Kansen voor Duurzaamheid in Zuidplas

*Onderzoek Groene Hart Rekenkamer
Nota van bevindingen
definitief*

Colofon

In opdracht van

Groene Hart Rekenkamer

T.a.v. secretariaat

info@groenehartrekenkamer.nl

Opgesteld door

SME

Hak van Nispen, Senior adviseur beleid & proces

Jolien Kamermans, Adviseur beleid & proces

nispen@sme.nl, kamermans@sme.nl

030 635 89 00

foto: Wilrooij / CC BY-SA (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>)

Utrecht, 12 mei 2020

Dit rapport is opgesteld door SME in opdracht van de Groene Hart Rekenkamer. Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van deze partijen.

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Conclusies	7
3. Bevindingen deelvraag 1: kaders	12
3.1 Inhoudelijke vormgeving duurzaamheidsbeleid	12
3.2 Procesmatige vormgeving duurzaamheidskaders (participatie)	13
3.3 Bijdrage van gemeentelijk beleid aan bovenlokale doelen	14
4. Bevindingen deelvraag 2: inhoudelijke prestaties	16
4.1 Waar staat de gemeente?	16
4.2 Inhoudelijke uitdagingen	20
5. Bevindingen deelvraag 3: proces	23
5.1 Interne samenwerking	23
5.2 Kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad	23
5.3 Externe samenwerking	25
Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording	28
Bijlage 2: landelijk en regionaal beleid	31
Bijlage 3: Lokaal Duurzaamheidsbeleid	35

1. Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Duurzaamheid is een actueel onderwerp dat sterk in beweging is. Aan gemeenten wordt onder andere in het Klimaatakkoord een regierol toebedeeld bij verduurzaming van de gebouwde omgeving. En op energiegebied worden gemeenten geacht (in samenwerking met andere gemeenten in de regio) een regionale energiestrategie (RES) en een transitievisie warmte (TVW) te maken. In gesprekken tussen de Groene Hart Rekenkamer en de programmaraad kwam duurzaamheid als een interessant onderzoeksonderwerp naar voren, net als het onderzoeksonderwerp 'wonen'. Door middel van een focus op de ecologische effecten van duurzaamheid en de energietransitie wil de Groene Hart Rekenkamer deze onderwerpen deels verknopen.

1.2 Doelstelling

Doelstelling van dit onderzoek is inzicht te krijgen in op welke wijze het duurzaamheidsbeleid in de gemeente is vormgegeven en of de uitvoering effectief en efficiënt is. Daar wordt onder verstaan:

- o de gemeenteraad inzicht bieden in *waar de gemeente staat* met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities,
- o de gemeenteraad inzicht bieden in de manier waarop de *inzet van instrumenten* bijdraagt aan de realisatie van doelen en ambities,
- o de gemeenteraad inzicht geven in *hoe rollen nu ingevuld zijn* en waar kansen voor verbetering en bijsturing richting de toekomst liggen.

1.3 Werkwijze

Het onderzoek is gelijktijdig uitgevoerd voor de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Waddinxveen en Zuidplas. Vooraf is een toetsingskader opgesteld, wat het beoordelingskader vormt voor dit onderzoek. Eerst is er een bureaustudie gedaan om te bepalen waar de gemeente staat m.b.t. duurzaamheid en waar inhoudelijke uitdagingen liggen voor de komende periode. Door middel van interviews met medewerkers van de ambtelijke organisatie, college van B&W, gemeenteraad en externe partijen is vervolgens een beeld verkregen van inhoudelijke prestaties en het gevolgde proces. Tenslotte zijn de bevindingen geanalyseerd om te komen tot een conclusie. In Bijlage 1 is de onderzoeksverantwoording opgenomen.

1.4 Afbakening

Afbakening ecologische duurzaamheid

Duurzaamheid is een begrip dat specificatie behoeft. In een duurzame samenleving zijn people, planet en profit met elkaar in balans. Vaak wordt duurzaamheid dan ook uitgesplitst in diverse thema's binnen elk van deze drie pijlers. In dit onderzoek is gekozen voor afbakening naar de pijler 'planet': ecologische effecten. Dat betekent dat de pijlers 'people' en 'profit' buiten beschouwing blijven, wel komen zij aan bod als dat relevant is bij de behandelde thema's. De rekenkamer kiest voor verknoping van de onderwerpen 'ecologische duurzaamheid' en 'wonen'.

Het onderzoek richt zich daarom op duurzaamheidsambities en doelstellingen *in de gebouwde omgeving*, voor de volgende thema's waar ook landelijk momenteel het zwaartepunt op ligt:

- Energietransitie: energiebesparing, opwekken van duurzame energie, aardgasvrij
- Klimaatadaptatie: de inrichting van de (woon)omgeving zodat die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte, droogte, grote hoeveelheden water
- Circulaire economie: duurzaam/circulair bouwen, afval, circulair inkopen
- Duurzame mobiliteit: openbaar vervoer, fietsbeleid, elektrisch rijden, deelmobiliteit
- Biodiversiteit: natuur, bijen en andere bestuivers, duurzaam beheer (FSC, MSC)

Gemeentelijke invloed

Binnen deze thema's richt het onderzoek zich op gebieden waarop de gemeente invloed kan uitoefenen. Als er (landelijk) ambities zijn gesteld op vlakken waarop de gemeentelijke invloed beperkt is, is dat benoemd.

1.5 Onderzoeksvragen

Hoofdvraag

De hoofdvraag is:

Hoe is de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid in de gemeente inhoudelijk en procesmatig vormgegeven en is deze uitvoering effectief en efficiënt?

De hoofdvraag is uitgesplitst in drie deelvragen:

Deelvraag 1, kaders

Hoe is het duurzaamheidsbeleid inhoudelijk en procesmatig vormgegeven

- 1.1 Welke landelijke en regionale kaders zijn er?
- 1.2 Welke lokale ambities en doelstellingen zijn er, wat is het beoogde effect daarvan en met welke maatregelen wil de gemeente invullingen geven aan hun doelstellingen?
- 1.3 Draagt het lokale beleid bij aan het bereiken van de landelijke en regionale doelen?
- 1.4 Zijn de gekozen maatregelen realistisch en bieden zij voldoende perspectief om beoogde doelstellingen te behalen?
- 1.5 Wie zijn er betrokken geweest bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid?
- 1.6 Wie zijn er betrokken bij de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid?
- 1.7 Werken duurzaamheidsdoelstellingen integraal door in andere beleidsterreinen?

Deelvraag 2, inhoudelijke prestaties

Waar staat de gemeente met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities?

- 2.1 Hoe staat de gemeente er in de landelijke benchmarks en op basis van al uitgevoerde (recente) evaluaties voor op de thema's klimaat, energie, mobiliteit, biodiversiteit en circulaire economie? Welke doelstellingen zijn reeds behaald en welk effect is bereikt?
- 2.2 Waar liggen inhoudelijk de uitdagingen voor de komende periode?

Deelvraag 3. proces

Op welke manier wordt intern en extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities? Welke rol hebben de gemeenteraad, de gemeente en partijen in de samenleving?

- 3.1 Op welke wijze is aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden invulling gegeven in het behalen van de beoogde effect en doelstellingen (incl. evalueren / bijstellen van beleid)?
- 3.2 Hoe en in hoeverre wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van uitvoering van de beleidsdoelstellingen?
- 3.3 Welke rol heeft de gemeente (college van B&W / ambtelijke organisatie) in de uitvoering? Daarbij kan gedacht worden aan de rol van kenniscentrum (bewustwording creëren in de samenleving), duurzame dienstverlener, maatschappelijke facilitator en/of zichtbare koploper die het goede voorbeeld geeft.
- 3.4 Welke rol hebben inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de uitvoering?
- 3.5 Hoe verloopt de samenwerking intern (gemeenteraad <--> college van B&W <--> ambtelijke organisatie)? Wordt er integraal gewerkt of zitten er tegenstrijdigheden in het werk van verschillende beleidsterreinen?
- 3.6 Hoe verloopt de samenwerking tussen gemeente en samenleving?

2. Conclusies

2.1 Hoofdvraag

Hoe is de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid in de gemeente inhoudelijk en procesmatig vormgegeven en is deze uitvoering effectief en efficiënt?

Conclusie

Het duurzaamheidsbeleid van Zuidplas is goed vormgegeven zodat een inhaalslag en versnelling en plaatsvindt sinds mei 2019. Het kan door de korte looptijd nog niet bepaald worden of het beleid effectief en efficiënt is, wel is zichtbaar dat het beleid intern actief in uitvoering is genomen. De onderwerpen uit het programma Duurzaamheid en Klimaatadaptatie (energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en leefbaarheid) krijgen een impuls maar ook groen, duurzaam inkopen, riolering, openbare ruimte etc. werken door het programma meer aan duurzaamheid. Voor de uitvoering van het beleid is voldoende capaciteit en budget beschikbaar. De focus ligt nu vooral op het vinden van antwoorden en het verder ontwikkelen van het landelijk verplichte energie- en klimaatbeleid. Door het ontbreken van kwantitatieve doelen en door de korte tijd dat het beleid van toepassing is, kan niet gezegd worden of de uitvoering op dit moment effectief is. Wel is geconstateerd dat in de procesmatige doelen gerealiseerd worden, antwoorden op vragen gevonden worden en grootschalige (energie/klimaat) oplossingen verkend worden.

2.2 Deelvraag 1: kaders

Hoe is het duurzaamheidsbeleid inhoudelijk en procesmatig vormgegeven?

Conclusie

Het beleid is snel en adequaat vormgegeven via het programma Duurzaamheid en klimaatadaptatie. Daarbij is vooral aandacht gegeven aan intern draagvlak (ambtelijk en politiek). Betrokkenheid uit de samenleving bij het ontwikkelen van het beleid is in het onderzoek gering gebleken.

- Het beleid van de gemeente Zuidplas op het gebied van duurzaamheid heeft met het collegeprogramma (2018) en vervolgens het programma Duurzaamheid en klimaatadaptatie (D&KA 2019-2025) een inhaalslag gekregen. De thema's energie, klimaat, circulair en leefbaarheid zijn daarin verankerd.
- Het beleid werkt goed door in andere beleidsvelden.
- Er is voldoende aan capaciteit en middelen via de meerjarenbegroting ter beschikking gesteld. Echter voor duurzame maatregelen in andere beleidsvelden ontbreekt het nog aan budget.
- Geringe betrokkenheid van de samenleving bij de ontwikkeling van het duurzaamheidsbeleid (raadpleging inwonerspanel en duurzaamheidsplatform)

Toelichting

Inhaalslag Duurzaamheidsbeleid werkt door in andere beleidsvelden

De doorwerking van het duurzaamheidsbeleid uit het programma Duurzaamheid en klimaatadaptatie blijkt onder meer in het groenbeleid, het aanbestedingsbeleid, openbare ruimte (LIOR), groenbeleid (structuurvisie, snippergroen, monumentale bomen), riolering (vGRP), waterplan e.d. waar duurzaamheid op een natuurlijke manier wordt meegenomen. Bij het groenbeleid is ruimte voor verduurzaming in het huidige beleid. Bij inkopen is duurzaamheid één van de onderwerpen waar aandacht aan

besteed wordt en hangt het van de vragende partij af hoe sterk het wordt meegenomen in de uitvraag.

Vertrouwen gemeenteraad blijkt uit structureel budget en capaciteit

De gemeenteraad had eerst een jaarbudget voor het programma D&KA toegekend en heeft dit later zelf gewijzigd in een structureel budget in de meerjarenbegroting. Niet in alle andere beleidsvelden is een even ruim budget beschikbaar om duurzame maatregelen door te voeren. Hogere (eenmalige) investeringskosten worden soms gerechtvaardigd door lagere structurele kosten, er is echter geen ruimte voor hogere investeringskosten, ook als dit betekent dat daarmee de structurele kosten lager worden, er wordt nog weinig gekeken naar de life cycle kosten (investeringskosten en beheer- en gebruikskosten samen).

Geringe betrokkenheid van de samenleving bij de ontwikkeling van het duurzaamheidsbeleid

De betrokkenheid van de samenleving bij de beleidsontwikkeling is gering gebleken. Bedrijfsleven en bewoners kennen het duurzaamheidsbeleid niet en weten ook niet hoe hun inzet daaraan kan bijdragen of omgekeerd hoe het gemeentelijk beleid kan bijdragen aan hun activiteiten.

2.3 Deelvraag 2: inhoudelijke prestaties

Waar staat de gemeente met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities?

Conclusie

Het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Zuidplas heeft, met de komst van het programma duurzaamheid en klimaatadaptatie, een inhaalslag en versnelling doorgemaakt. Het beleid op de relevante thema's is actueel en geeft invulling aan het rijksbeleid en aan lokale behoeften. Op de onderwerpen energie en klimaat is de voortgang groot, maar voor energie worden de doelen nog niet behaald. Op de thema's circulair, mobiliteit en biodiversiteit volgt de gemeente de ontwikkelingen.

- Verduurzaming krijgt integraal vorm doordat het beleid van het programma D&KA doorwerkt in andere beleidsvelden en documenten zoals leidraad inrichting openbare ruimte, rioleringsplan, waterplan, omgevingsvisie e.d..
- Voor energie en klimaat geldt dat Zuidplas voldoet aan de processtappen die gezet moeten worden zoals het opstellen van de regionale energiestrategie, transitie visie warmte, stresstesten en risicodialogen. Inhoudelijk is nog niet precies duidelijk waar dit toe leidt.
- Het gaat nog niet op alle thema's goed:
 - A. De CO₂-uitstoot blijft onverminderd hoog. Duurzame opwekking en energiebesparing voldoen niet aan het regionaal convenant en de landelijke ambitie.
 - B. Het thema circulaire economie moet nog opstarten, alleen voor (rest)afval is het beleid al in uitvoering, waarbij de doelen voorlopen op de landelijke doelen
 - C. Mobiliteitsbeleid is met de visie uit 2015 niet meer actueel
 - D. Biodiversiteitsbeleid scoort met 1,9% natuur erg laag.

Toelichting

Inhoudelijk werkt het duurzaamheidsbeleid door in andere beleidsvelden

De doorwerking van het beleid uit het programma D&KA binnen de gemeente is volgens geïnterviewde ambtenaren, wethouder en raadsleden groot. In het groenbeleid wordt bij beheer en

aanbesteding meer rekening gehouden met duurzaamheid en het nieuw beleid dat opgesteld wordt voor openbare ruimte of riolering e.d. neemt duurzaamheid natuurlijk mee.

Het gaat niet op alle thema's goed.

Zuidplas scoort niet op alles thema's goed. Uit de landelijke benchmarks (§5.1.1/5.1.2) blijkt dat Zuidplas in de gemeentelijke DuurzaamheidsIndex een 6,0 scoort (landelijk gemiddelde 5,8). En op het onderdeel energie en milieu scoort Zuidplas een 5,2 (landelijk gemiddelde 5,1). In de nationale monitor duurzame gemeenten neemt Zuidplas plaats 260 van de 380 gemeenten in, en is voor ecologisch kapitaal is het plaats 347 van de 380 gemeenten. Zuidplas scoort zeer slecht op:

- Vervoerswijze
- Hernieuwbare energie
- CO₂ woningen
- Natuur
- Water

A. Focus op grote veranderingen voor energietransitie; CO₂ uitstoot blijft hoog

Uit het programma D&KA en de informatienota over de voortgang aan de raad van september 2019 blijkt dat er voor de energietransitie en klimaatadaptatie de nodige processtappen gezet worden. Voor energie is met name ingezet op de grootschalige veranderingen als warmtenetten, opstellen RES, opstellen transitievisie warmte, warmte samenwerking Oostland, e.d.. Voor klimaat zijn het de stresstesten en risicodialogen die zijn/worden uitgevoerd. Hiermee wordt het beleid steeds concreter en worden de opgaven duidelijk. Met het programma D&KA worden antwoorden verkregen op de onzekerheden die er voor het programma waren. En via de landelijke processen blijft Zuidplas in het spoor van landelijk beleid. Opvallend is dat de kwantitatieve doelen uit het regionaal convenant voor 2015 niet in het programma D&KA zijn opgenomen.

Met betrekking tot de realisatie van energie valt op dat de CO₂ uitstoot niet daalt en het percentage duurzame energieopwekking (veel) te laag is. Het totale energiegebruik van woningen is wel gedaald.

B. Circulaire economie onder druk door prioriteit energie, klimaat en omgevingsvisie

In de inleiding van het programma D&KA staat: *De circulaire economie biedt kansen die we willen ontdekken en ontwikkelen.* Ambtelijk wordt nog gezocht naar de invulling. De werkdruk die uit de energietransitie, klimaatadaptatie en de omgevingsvisie komt, maakt dat circulaire economie niet de hoogste prioriteit krijgt. Behalve de vorderingen op huishoudelijk afval leeft het thema nog niet bij de gemeente en bij stakeholders als bedrijven en inwoners. Ook in het aanbestedingsbeleid van de gemeente is het één van de onderwerpen die meegenomen worden.

C. (Duurzaam) mobiliteitsbeleid heeft onvoldoende prioriteit

Vanuit de raad en vanuit de samenleving is men kritisch op het mobiliteitsbeleid. De mobiliteitsvisie uit 2015 lijkt onvoldoende actueel of concreet om sturing te kunnen geven aan mobiliteit van de gemeente, inclusief de verduurzaming van die mobiliteit. Veranderende mobiliteitsvraag, groei van het aantal inwoners, het 5^e dorp, hefbruggen, groei van het Gouwepark, elektrificatie van personenvervoer, stimulering fiets en OV, metro en treinverbindingen vragen een duidelijker beleid gericht op duurzaamheid en bereikbaarheid.

D. Biodiversiteitsbeleid heeft onvoldoende prioriteit

Biodiversiteitsbeleid is gericht op groen in de dorpen. Het beleid gericht op beheer zoekt de mogelijkheden om duurzaamheid daarin mee te nemen. Via het beleid leefbaarheid in het programma D&KA is de koppeling aangebracht. In de omgevingsvisie en LIOR krijgt dit verder uitwerking. Er is geen specifiek beleid om biodiversiteit te stimuleren, het percentage natuur is met 1,9% laag.

2.4 Deelvraag 3: proces

Op welke manier wordt intern en extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities? Welke rol hebben de gemeenteraden, de gemeentes en partijen in de samenleving?

Conclusie

De interne samenwerking gericht op duurzaamheid is goed. Zowel die tussen de diverse beleidsafdelingen als die van ambtenaren met college en raad.

De samenwerking met de samenleving is gering. Het duurzaamheidsbeleid is onbekend bij bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties en zij weten niet welke rol zij hebben of kunnen vervullen

- Het beleid van het programma Duurzaamheid en klimaatadaptatie werkt goed door in andere beleidsvelden en collega's weten het team duurzaamheid goed te vinden voor ondersteuning, ook in de uitvoering van beleid wordt samengewerkt
- Ambtenaren, college en raad staan samen achter het duurzaamheidsbeleid en er is voldoende structurele capaciteit en budget om uitvoering aan het beleid te geven.
- Bedrijfsleven, bewoners en maatschappelijke organisaties zijn niet betrokken geweest bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid. Zij weten niet waar zij aan bijdragen of aan kunnen bijdragen of wat de gemeente aan hun duurzame initiatieven kan bijdragen.
- In het NSOB model (§ 4.3) staat Zuidplas op de overgang van een presterende overheid naar een samenwerkende overheid.

Toelichting

Gemeenteraad is positief en proactief betrokken

De raad is geïnteresseerd in de voortgang van het duurzaamheidsbeleid. De raad is positief ten aanzien van duurzaamheid en geeft vertrouwen aan college en ambtenaren. Vanuit een proactieve houding heeft zij beleid en budget structureel vastgesteld. En heeft zij een hoger budget voor de duurzaamheidslening toegekend dan gevraagd. De andere kant van de medaille is dat er relatief veel vragen vanuit de raad komen die tijd van ambtenaren en wethouder in beslag nemen die niet aan uitvoering kan worden besteed.

Samenleving niet betrokken bij beleidsvorming, organisatie beperkt

Bedrijfsleven, inwoners en maatschappelijke organisaties zijn niet betrokken bij de beleidsontwikkeling van het programma D&KA. Zij kennen de doelen en maatregelen niet. Zij signaleren dat zij soms wel betrokken worden om input voor beleid te geven, maar dat zij daarna niets meer horen. Terwijl zij best hun rol op een onderwerp of een specifiek maatregel kunnen pakken en het samen met de gemeente willen realiseren (zoals het aantal laadpalen).

Bedrijfsleven vindt dat ondernemersverenigingen en VVE Gouwepark weer samen als Federatie Ondernemersverenigingen Zuidplas zouden moeten opereren voor overkoepelende onderwerpen en zij vragen de gemeente om dit samen met hen vorm te geven.

In het bijzonder valt op dat de glastuinbouw wel goed georganiseerd is en dat die landelijk, provinciaal en met de glastuinbouwgemeenten overleg voeren. Zij zijn vooruitstrevend in de verduurzaming van

hun productieprocessen, in het bijzonder met betrekking tot en energie en CO₂. Voor hen zijn energie en CO₂ grote kostenposten. Zij lopen aan tegen belastingverhoging en het knelpunt van beperkte netcapaciteit in Zuidplas.

Participatiegraad is laag

De participatie vanuit de samenleving is laag, terwijl zij een groot deel van het duurzaamheidsbeleid moeten realiseren. 49% energiebesparing kan niet zonder hen vorm krijgen. Communicatie en participatie is nu nog gericht op 'zenden' vanuit de gemeenten met website, nieuwsbrieven en activiteiten als de Duurzame Dagen. Gezien de grote rol voor de samenleving is het cruciaal dat er een participatiecultuur tot ontwikkeling komt waardoor ook initiatieven en motivatie in de samenleving ontstaan. Ook voor de participatie bij de omgevingsvisie zal dit noodzakelijk zijn. Het huidige duurzaamheidsbeleid werkt hier nog nauwelijks aan. Daardoor mist de gemeente ook (korte termijn en lange termijn) kansen van initiatieven uit de samenleving of mogelijke vormen van samenwerking die ertoe bij kunnen dragen dat het duurzaamheidsbeleid invulling krijgt.

Positie van gemeente in relatie tot samenleving

In het model van NSOB (§4.3) wordt een ontwikkeling van een rechtmatige naar een presterende naar een samenwerkende naar een responsieve overheid geschetst. Daarbij geldt dat de overheid altijd taken zal houden in de verschillende kwadranten. Zuidplas is gericht op het zelf realiseren van doelen (=presterende overheid). Daarbij is er voor duurzaamheid wel de behoefte om samen te werken, maar dit wordt vanuit de gemeente nog ingestoken met zenden van informatie en de samenwerking stopt zodra de gemeente input heeft voor het eigen beleid. De gemeente is nog aan het leren en ervaren wat een samenwerkende overheid voor de gemeente betekent en hoe de gemeente daarin kan opereren.

3. Bevindingen deelvraag 1: kaders

3.1 Inhoudelijke vormgeving duurzaamheidsbeleid

Toetsingscriterium	
Beschrijving van hoe het duurzaamheidsbeleid <i>inhoudelijk</i> is vormgegeven.	
1.2	Welke lokale ambities en doelstellingen zijn er, wat is het beoogde effect daarvan en met welke maatregelen willen de gemeenten invullingen geven aan hun doelstellingen?

De landelijke en regionale kaders zijn beschreven in de bijlage 2. Het programma duurzaamheid en klimaatadaptatie is in mei 2019 vastgesteld. Het eigen, lokale beleid van een gemeente wijkt soms op onderwerpen af van het landelijk en regionaal beleid. Bijvoorbeeld omdat het al een paar jaar geleden is opgesteld terwijl het landelijke beleid zich momenteel in hoog tempo ontwikkelt, of omdat de landelijke doelen in een bepaalde gemeente nauwelijks haalbaar zijn binnen de beoogde termijn. Het lokale duurzaamheidsbeleid van de gemeente Zuidplas is beschreven in bijlage 3. Hieronder is een overzicht gegeven van de landelijke en lokale doelstellingen en ambities en de maatregelen waarmee de gemeente deze doelen wil behalen.

Landelijke doelen (stand van zaken februari 2020)	Gemeentelijke doelen & beoogd effect	Gemeentelijke maatregelen
<i>Energietransitie</i>		
○ 2050: Energieneutraal en aardgasloos ○ 2050: 95% minder broeikasgassen in 2050 dan in 1990 ○ 1,5% energiebesparing per jaar ○ 2020: 14 % hernieuwbare energie; 2023: 16% (provincie Zuid-Holland acht 9% reëel)	○ 2050: energieneutraal N.B. Afspraken die via de regionale energiestrategie (RES) worden gemaakt, zijn binnenkort leidend.	○ opstellen transitievisie warmte (TVW) ○ duurzame vastgoedportefeuille ○ Verkennen mogelijkheden aardgasloos maken van bestaande wijken. ○ alternatieve warmtevoorziening voor de glastuinbouw ○ in deze collegeperiode geen windmolens ○ duurzaamheidslening beschikbaar voor het verduurzamen van particuliere woningen en maatschappelijk vastgoed
<i>Klimaatadaptatie</i>		
○ 2050: NL klimaatbestendig ingericht. ○ 2020: klimaatbestendig en waterrobuust handelen ○ 2019 stresstest, 2020 risicodialogen + uitvoerings- en investeringsagenda	○ 2050: klimaatadaptief en waterrobuust	○ stresstest en risicodialogo zijn uitgevoerd ○ uitvoeringsagenda ○ duurzame leidraad inrichting openbare ruimte
<i>Circulaire economie</i>		
○ 2050: NL volledig circulair	○ 2020: 75 kg restafval ○ 2050: circulaire gemeente	○ faciliteren van initiatieven uit de samenleving

○ 2030: 50% minder gebruik van primaire grondstoffen ○ 2020: 75% afvalscheiding en max. 100 kg restafval/inw*jr ○ 2023: zoveel mogelijk gescheiden en max. 30 kg restafval ○ maatschappelijk verantwoord inkopen		○ Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ondertekend en Actieplan MVI opgesteld
<i>Biodiversiteit</i>		
○ beschermen van bestaande natuur ○ natuur in de samenleving ○ koppeling met andere maatschappelijke opgaven	○ hoogwaardig buitengebied	○ verbinden van thema's water, lucht, bodemkwaliteit aan biodiversiteit en het ecologische systeem ○ groenbeheer afgestemd op natuurontwikkeling en -bescherming
<i>Duurzame mobiliteit</i>		
○ 2030: voertuigen emissieloos (eigen wagenpark, doelgroepenvervoer, inkoop) ○ 2020: gemeentelijk plaatsingsbeleid laadpalen	○ focus op bereikbaarheid en veiligheid	○ Faciliteren elektrisch rijden ○ Stimuleren fietsgebruik en OV ○ Efficiënter benutten van wegennet ○ deelauto's ○ duurzame mobiliteit van medewerkers

Lokaal belangrijk is het programma Duurzaamheid en klimaatadaptatie waarin het beleid voor de onderwerpen [1] energie en warmte, [2] klimaatadaptatie, [3] circulaire economie en [4] leefomgeving is vastgelegd voor de periode 2020-2025. Met het aantreden van het college in 2018 is afgesproken dat dit duurzaamheidsbeleid voor het eerst vorm gegeven zou worden, hetgeen nu een feit is. Daarbij is ook meerjarig budget opgenomen voor capaciteit en middelen voor uitvoering van het programma.

3.2 Procesmatige vormgeving duurzaamheidskaders (participatie)

Toetsingscriterium	
Beschrijving van hoe het duurzaamheidsbeleid <i>procesmatig</i> is vormgegeven:	
1.5	Wie zijn er betrokken geweest bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid?
1.6	Wie zijn er betrokken bij de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid?
1.7	Werken duurzaamheidsdoelstellingen integraal door in andere beleidsterreinen?

Participatie bij opstellen beleid

Het collegeprogramma 2018-2022 is van juli 2018, het programma Duurzaamheid en Klimaatadaptatie 2019-2025 is in mei 2019 vastgesteld. In het plan is niet aangegeven hoe dit met interne of externe stakeholders is afgestemd. Ook uit de interviews met externen is niet naar voren gekomen dat het beleid samen met hen is ontwikkeld. In ambtelijk wederhoor is aangegeven dat het inwonerspanel met

700 deelnemers is geraadpleegd (januari 2019) en dat het duurzaamheidsplatform betrokken was. Bedrijven kennen het beleid en de doelstellingen niet. Uit de 4 gekozen thema's energie, klimaat, circulair en leefomgeving maken wij wel op dat daarover intern afstemming is geweest. Projectleider is daar hard mee aan het werk geweest bij het opstellen van het plan..

Bij het opstellen van de Regionale Energiestrategie (RES) zijn overheden en maatschappelijke partijen betrokken: partijen als gemeenten, provincie, waterschappen, energiecoöperaties, duurzaamheidsplatforms (zowel van bedrijven als van inwoners), woningcorporaties, onderwijsinstellingen, LTO, milieufederatie, Stedin, Alliander. Zij zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep (bestuurlijk niveau) en de werkgroepen (operationeel niveau) voor elk van de drie programmalijnen elektriciteit, warmte en communicatie/besluitvorming.

Participatie beschreven voor de uitvoeringsfase

In het hoofdstuk stakeholders van het programma D&KA staat dat samenwerking met de volgende stakeholders 'doorslaggevend' is: inwoners, bedrijven, overheden en waterschappen, netbeheerders, woningcorporaties, andere gemeentes voor intergemeentelijke samenwerking, ODMH, en het duurzaamheidsplatform Zuidplas.

Interne integrale doorwerking

In het programma D&KA zijn de doelen en ambities volgend aan het landelijk beleid. De doelen zijn niet SMART¹ gemaakt. Zo is op energiegebied het landelijke doel energieneutraal in 2050 overgenomen en is daarna een verkenning weergegeven wat wel en niet zou kunnen.

Het programma D&KA werkt goed door in andere beleidsvelden binnen de gemeente. Het energiebeleid krijgt via de regionale energiestrategie (RES) en transitievisie warmte verder vorm. Het regionaal convenant RES MH was daarbij het vertrekpunt. De stimulering naar woningen loopt via een stimuleringsbeleid voor huurders en kopers.

Het groenbeleid is breed geformuleerd zodat daar de ruimte is om een verduurzaming door te voeren en groenbeheer duurzaam aan te besteden. Het klimaatbeleid vindt zijn weg in 'regulier' beleid zoals het verbreed gemeentelijk rioleringsplan en de (duurzame) leidraad inrichting openbare ruimte (LIOR)

Het mobiliteitsbeleid is neergelegd in de mobiliteitsvisie 2015, dus voor het programma D&KA. Intern en extern wordt geconstateerd dat de visie breed van aard is. Vanuit raad en bedrijfsleven wordt aandacht gevraagd voor het dichtslippen van de gemeente, zeker als Gouwe park helemaal gevuld is en het 5^e dorp er komt. Ook de stimulering van fiets, OV en elektrische rijden wordt door het bedrijfsleven als weinig actief gezien. Het duurzaamheidsbeleid werkt nog onvoldoende door in het mobiliteitsbeleid.

3.3 Bijdrage van gemeentelijk beleid aan bovenlokale doelen

Toetsingscriterium	Constatering
Is de uitvoering effectief?	
1.3 In hoeverre draagt het lokale beleid bij aan het bereiken van de landelijke en regionale doelen?	

¹ Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgeboden

Toetsingscriterium	Constatering
1.4 Zijn de gekozen maatregelen realistisch en is het aannemelijk dat hiermee de beoogde (eigen, lokale) doelstellingen worden behaald?	

Per thema (zie landelijk beleid in bijlage 2):

- Klimaatadaptatie: met de stresstesten en risicodialogen is/wordt voldaan aan landelijk beleid. Het beleid wordt verder uitgewerkt in de duurzame leidraad inrichting openbare ruime (DIOR) en rioleringsplan en bouwopgaven. Op deze manier wordt 'klimaatbestendig' vastgelegd in lokaal beleid (Deltabeslissing: vanaf 2020 moeten gemeenten klimaatbestendig handelen). De uitkomsten van de risicodialogen komen in de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Dat wil niet zeggen dat Zuidplas als laagste punt van Nederland klaar is, maar wel dat dit in beleid verankerd is en een bijdrage geeft aan landelijk beleid waar mogelijk.
- Energie: Zuidplas levert haar bijdrage aan de regionale energiestrategie (RES) en stelt een transitievisie warmte op. Landelijk moet blijken of de RES-sen samen voldoende besparing en opwekking en kunnen bieden. Provinciaal beleid/ coalitieakkoord kan daarin belemmerend werken om verdergaand doel voor wind en zonneweides te formuleren. Via de doelen uit het convenant RES-MH, de RES, en de transitievisie warmte draagt Zuidplas bij aan de realisatie van het landelijk beleid.
- Circulair economie: zit in het programma Duurzaamheid en Klimaatadaptatie. De projectleider Circulaire Economie is bezig om dit verder uit te werken. Het Manifest maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) is getekend. Afvalbeleid is gericht op landelijke doelen en voor de korte termijn iets ambitieuzer dan de landelijke doelen. In welke mate het landelijk doel 'in 2030 50% minder gebruik van primaire grondstoffen' invulling krijgt is nog niet bekend, mogelijk dat dit bij de uitwerking Circulaire Economie wordt vormgegeven.
- Mobiliteit: mobiliteitsvisie 2015 is breed. Voor goede bereikbaarheid, en slimme oplossingen voor OV/fiets en elektrificatie van het vervoer met o.a. meer laadpalen en eigen autopark van de gemeente, liggen er nog de nodige uitdagingen.
- Biodiversiteit: het groenbeleid is breed geformuleerd om daar duurzaam invulling aan te geven. Voor de openbare ruimte wordt de LIOR opgesteld. Rekening wordt gehouden met klimaatadaptatie. Bij aanbestedingen voor groenbeheer wordt rekening gehouden met duurzaamheid. Landelijk beleid voor meer groen in de openbare ruimte zal ook via de omgevingsvisie invulling moeten krijgen.

Voor de uitvoering van het programma D&KA was afgesproken dat de raad jaarlijks over het budget zou besluiten, inmiddels heeft de raad de benodigde financiële middelen voor de duur van het programma (2019-2020-2021) beschikbaar gesteld. Voor de duurzaamheidslening geldt dat de raad en hoger bedrag heeft vrijgemaakt dan waar ambtelijk om was gevraagd.

4. Bevindingen deelvraag 2: inhoudelijke prestaties

4.1 Waar staat de gemeente?

Toetsingscriterium

Waar staat de gemeente?

- 2.1 Hoe staat de gemeente er in de landelijke benchmarks en op basis van al uitgevoerde (recente) evaluaties voor op de thema's klimaat, energie, mobiliteit, biodiversiteit en circulaire economie? Welk resultaat is bereikt op elk thema?

Er is niet gerekend 'van maatregel naar effect', d.w.z. er is niet in detail nagegaan in hoeverre elke voorgenomen maatregel daadwerkelijk is uitgevoerd en hoe deze heeft bijgedragen aan de eigen doelstelling. Wel is op een hoger niveau gekeken naar de overall prestatie op elk thema. Zo wordt duidelijk op welk(e) (sub)thema('s) er voor de gemeente extra inspanningen wenselijk zijn om de eigen en/of landelijke doelen te behalen. Of de gemeente deze inspanningen ook daadwerkelijk kan leveren, is niet alleen afhankelijk van beschikbare capaciteit, budget en bestuurlijke focus, maar vaak ook van externe factoren, zoals beschikbare ruimte of beperkende regelgeving.

Om inzicht te krijgen in de overall prestatie van de gemeente is gebruik gemaakt van verschillende landelijke benchmarks²:

- o de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (GDI, versie 2018 -de meest recente versie op het moment van onderzoek)
- o de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten (Telos, versie 2018-de meest recente versie op het moment van onderzoek)
- o Afvalmonitor (ministerie van I&W), gegevens 2018

4.1.1 Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (GDI) 2019

Bij de gemeentelijke DuurzaamheidsIndex (www.gdi.databank.nl) scoort Zuidplas een 6,0 voor duurzaamheid in het algemeen. Het landelijk gemiddelde is 5,8. Op het onderdeel milieu en energie scoort Zuidplas 5,2, het landelijk gemiddelde is 5,1.

Zuidplas krijgt de score 'zeer slecht' op:

- Vervoerswijze (Score 3,1; NL 3,9)
- Hernieuwbare energie (Score 1,3, 1,7 kWh/jr*inw; NL 5,75 kWh/jr*inw)
- CO₂ uitstoot woningen (Score 3,8, 1,69 ton/inw; NL 2,01 ton/inw)
- Natuur (Score 3,1, 1,9%; NL 12,5%)
- Water (Score 3,3; NL 3,4)

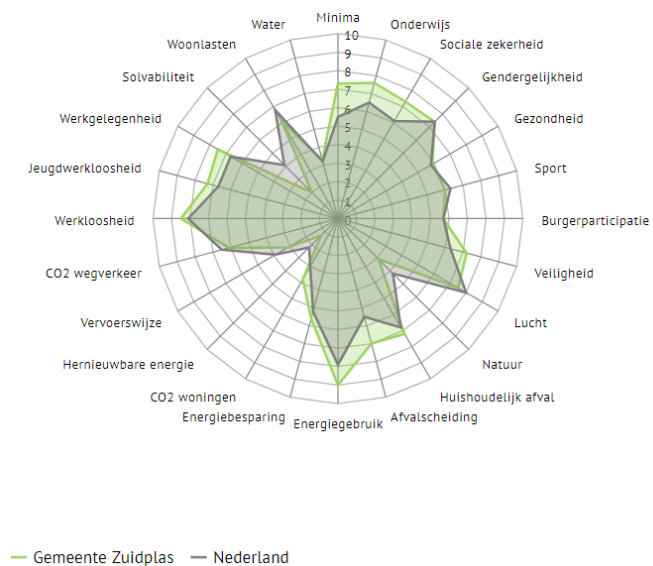
De score voor afvalscheiding is hoog (70% in Zuidplas, landelijk 55%). Energiegebruik is zeer goed (6.493 kWh/inwoner; landelijk 7.994 kWh/inwoner)

² Daarnaast is de Klimaatmonitor beschikbaar, waarin op gedetailleerder niveau informatie beschikbaar is. Dat detailniveau voert te ver voor dit onderzoek. Ook is Waarstaatjegemeente.nl beschikbaar. Hiervan is geen gebruik gemaakt omdat deze monitor grotendeels gebaseerd is op dezelfde informatie als de GDI.

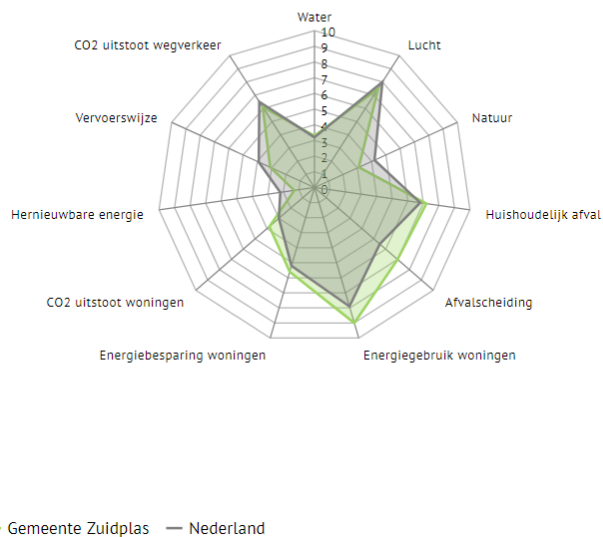
Zuidplas ▼

Scores indicatoren Duurzaamheid

Scores indicatoren Milieu & Energie

4.1.2 Nationale monitor duurzame gemeenten

TOTAALSCORE			SOCIAALCULTUREEL KAPITAAL		ECOLOGISCH KAPITAAL		ECONOMISCH KAPITAAL	
SCORE	RANK	ONTWIKKELING	SCORE	RANK	SCORE	RANK	SCORE	RANK
48.0	260	28	50.0	288	44.1	347	50.0	68

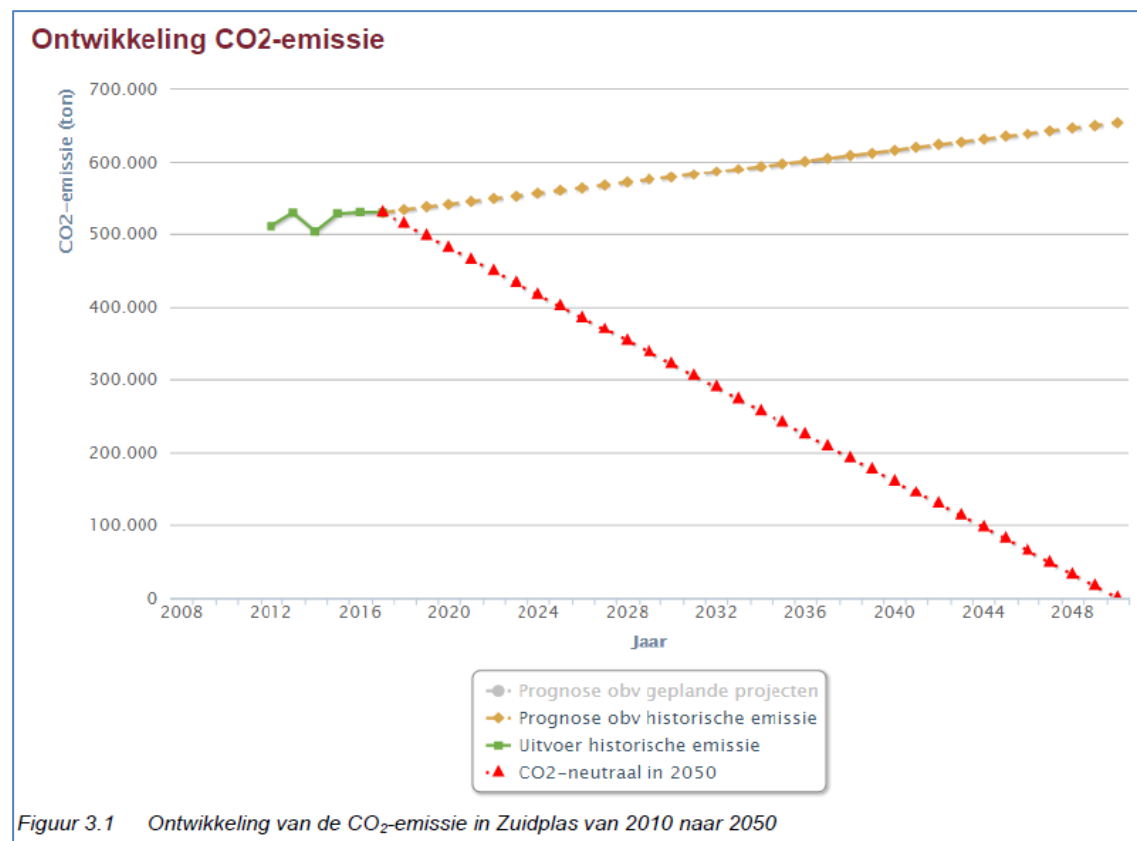
De totaalscore is plaats 260 van 380 onderzochte gemeenten en de score op ecologisch kapitaal is plek 347 van de 380 onderzochte gemeenten.

4.1.3 Inhoudelijke prestaties uitvoering beleid

Het beleid uit het Programma Duurzaamheid en Klimaatadaptaties (D&KA) is ten tijde van het onderzoek pas een half jaar oud en toch zien wij dat het een grote doorwerking heeft in de andere beleidsvelden en dat duurzaamheid binnen de gemeente 'leeft'. Waar mogelijk wordt er in aanbestedingen, werkzaamheden, nieuw beleid rekening gehouden met duurzaamheid. Raad, college en ambtenaren hebben daarin een collectieve samenwerking die gebaseerd is op het programma. Budget en capaciteit worden als goed ervaren. Binnen de kaders van de raad wordt de uitvoering van het programma ambtelijk ingevuld. Ambtenaren werken met een projectenkalender waarin is aangegeven welk onderdeel van het programma wanneer wordt uitgevoerd. De afdeling economie zoekt bijvoorbeeld wel de verbinding. Gemeente zit in de opstartfase, sommige dingen gaan nu echt lopen uit het programma D&KA, andere moeten nog starten. Binnen de ambtelijke organisatie is wel het bewustzijn dat er wat moet gebeuren. Men kijkt daarbij wel naar het team duurzaamheid: 'wat moeten we doen en hoe?'.

In de vorige collegeperiode stond duurzaamheid niet hoog op de agenda. Vanuit landelijk beleid liggen er nu concrete opgaven, waardoor het huidige college de urgentie duidelijk voelt. Met het huidige programma D&KA is een inhaalslag gepleegd, de hele gemeente is er mee bezig. Dit werkt ook door in de participatie voor onder meer de omgevingsvisie.

- Energie: Het beleid uit het regionaal convenant 2018-2025 is ambitieus. 3,9 PJ besparen en 4,9 PJ duurzame energieopwekking (1PJ is energiegebruik van 15.000 huishoudens) is aanzienlijk. Deze en landelijke doelen (2020 14% duurzame energieopwekking en 1,5% besparing per jaar) haalt de gemeenten Zuidplas niet. Tot 2017 werd een kleine stap voor energieopwekking gezet van 2,0% door voornamelijk zonne-energieprojecten (Bron: voortgangsrapportage Zuidplas Enervisa 2017). In de regionale energiestrategie (RES) en transitievisie warmte krijgt het beleid verder vorm en het is te vroeg om daar nu een oordeel over te vormen, hetgeen niet wegneemt dat de taakstelling voor opwekking en besparing aanzienlijk is/wordt.
In het convenant staat dat Liander meewerkt aan de warmtetransitieplannen, de energieinfrastructuur zal optimaliseren en enkele glastuinbouwprojecten zal steunen. Vanuit het bedrijfsleven zijn er grote vraagtekens bij de beschikbare capaciteit en opslag. Het bedrijfsleven constateert schommelingen in de levering en voorziet dat duurzaam opgewekte energie niet via het net verwerkt kan worden. De komst van het 5^e dorp met meer inwoners baart hen daarbij zorgen.

Bron: voortgangsrapportage Zuidplas Enervisa 2017.

Bewonerspanel wonen:

- We hebben de inwoners een aantal vragen gesteld over hun woonplannen. Iets meer dan de helft van de inwoners (54%) zou alleen zelf investeren in maatregelen waarmee ze hun elektriciteit en stookkosten kunnen verlagen als ze subsidie krijgen. Iets minder dan een derde (31%) zou dat ook zonder subsidie doen. Uit analyse blijkt dat bij inwoners die een huis huren de animo beduidend lager is: 46% zou alleen met subsidie investeren en 20% van de huurders zou dat ook zonder subsidie doen.

Bewonerspanel duurzaamheid:

- De inwoners zijn grotendeels onbekend met de lokale organisaties/initiatieven op het gebied van duurzaamheid; 85% kent geen enkel(e) organisatie/initiatief. Het bekendste initiatief is Duurzaamheidsplatform Zuidplas, maar slechts 8% van de inwoners kent dit initiatief.
- Inwoners geven met name aan geld/subsidie (62%), ontzorging door de gemeente (41%), goede voorbeelden (40%) en informatie over duurzaamheid in het algemeen (38%) nodig te hebben. Een klein gedeelte (7%) van de inwoners wil geen extra duurzame maatregelen treffen.
- We zien dat de inwoners net zo veel verantwoordelijkheid bij de gemeente leggen als bij zichzelf.
- Wel vind ook een groot deel van de inwoners (90%) dat de gemeente inwoners wel moet faciliteren duurzame maatregelen te kunnen treffen. Ook vindt het merendeel van de inwoners (83%) dat de gemeente inwoners met duurzame ideeën moet ondersteunen.

Bewonerspanel:

- Iets meer dan de helft (52%) van de inwoners zou meedoen als hun straat of buurt gezamenlijk zonnepanelen zou inkopen. Slechts 16% zou dit niet doen.
- Bijna drie vijfde (59%) van de inwoners zou meedoen als hun straat of buurt gezamenlijk alle woningen beter zou isoleren.

De gemeente heeft voor energie bij bewoners ingezet op samenwerking met de woningbouwcorporatie en een stimuleringsbeleid vanuit het Duurzaam Bouwloket, vouchers e.d.. Zoals ook uit bovenstaande raadpleging blijkt is er een positieve grondhouding bij bewoners, maar ervaren zij beperkt facilitering en ontzorging door de gemeente.

- Voor klimaatadaptatie geldt dat de klimaatstresstesten zijn uitgevoerd en de knelpunten die daaruit naar voren gekomen zijn, zijn specifiek benoemd (zie bijlage 3). In het verband

gemeentelijk rioleringsplan en waterplan wordt hier aandacht aan gegeven alsmede in de nieuwe Leidraad (Duurzame) Inrichting Openbare Ruimte. De risicodialogen zijn gestart. De gemeente geeft zo lokaal invulling aan landelijke en regionale doelen.

- De projectleider circulaire economie moet haar beleid nog verder invulling geven. Door de verhoogde aandacht voor energie, klimaat en omgevingsvisie ontbreekt het aan tijd en geld om sterk op circulaire economie in te zetten vanuit de gemeente. Vele gemeenten hebben nog geen beleid voor circulaire economie, dus daar loopt Zuidplas voorop. Invulling van maatschappelijk verantwoord inkopen geschiedt waar mogelijk, maar is afhankelijk van de ambtenaar die de uitvraag doet. Het wordt altijd wel aangegeven.

Voor huishoudelijk afval heeft Zuidplas 70% afvalscheiding weten te realiseren (percentage voor 2017, Gemeentelijke Duurzaamheidsindex). De landelijke doelstelling is 75% in 2020 en 100kg restafval/inwoner/jaar in 2020. Zuidplas voldoet met de scheiding bijna aan deze doelstelling. In 2017 was de hoeveelheid restafval 201kg/inwoner/jaar, de situatie in 2018 was 137kg/restafval/inwoner/jaar en 70% scheiding.

Actieplan MVI: 'In de jaarverslagen van de gemeente komt een duurzaamheidsparagraaf waarin MVI / duurzaamheid een vast onderwerp gaat worden waarin de behaalde resultaten en eventuele verbeterpunten zijn opgenomen.'

- Mobiliteit: de mobiliteitsvisie uit 2015 wordt als niet actueel ervaren. De ontwikkelingen van het groeiend aantal inwoners, 5^e dorp, dichtslibben van wegen en een andere mobiliteitsbehoefte leiden ertoe dat raad en bedrijfsleven aangeven dat het beleid niet adequaat meer is. De vraag is of het lokaal beleid voldoende is om mee invulling te geven aan regionaal/landelijk beleid, bijvoorbeeld rond elektrisch vervoer, OV en fiets. Ambtelijk is de mening dat deze visie voldoende handvatten biedt om in deze tijd op te acteren. Er wordt gewerkt aan verduurzaming van mobiliteit via bijvoorbeeld het snelfietspad. Intern wordt duurzame mobiliteit gestimuleerd (NS business card voor personeel en elektrische fietsen voor dienstreizen).
- Biodiversiteit: Het Groen/ruimtelijke ordeningsbeleid is breed geformuleerd zodat er voldoende ruimte is om in de realisatie aandacht te geven aan duurzaamheid. Waar mogelijk wordt dit dan ook meegenomen. Bij alle aanbestedingen van beheer van openbaar groen is duurzaamheid ook meegenomen. Voor groen is er voldoende capaciteit en budget beschikbaar.

4.2 Inhoudelijke uitdagingen

Toetsingscriterium

2.2 Waar liggen inhoudelijk de uitdagingen voor de komende periode?

Energietransitie

1. De grootste uitdaging ligt op dit moment ligt bij de energietransitie. De ontwikkeling van de regionale energiestrategie (RES), transitievisie warmte en komen tot een aanpak voor aardgasvrije wijken is de komende tijd voor alle gemeenten in het land een grote opgave. Naast beleid en doelen gaat het ook om het betrekken van de stakeholders, als bedrijfsleven, organisaties, woningbouwcorporaties, netbeheerders en bewoners. De technische en ruimtelijke en sociale gevolgen en mogelijkheden worden momenteel voor de regio en voor Zuidplas in kaart gebracht. Een grote uitdaging lijkt er te liggen bij **voldoende netcapaciteit**, waar de netbeheerder niet 'speculatief' de capaciteit mag uitbreiden. Daarbij komen ook vraagstukken naar voren als wel/geen **warmtenet** vanuit de haven van Rotterdam en wel of geen **windmolens** in het Groene Hart.

Klimaatadaptatie

2. De komende tijd moet op basis van landelijke afspraken een uitvoeringsagenda worden opgesteld, waarmee een klimaatbestendige inrichting bereikt wordt, waarbij ook aandacht moet zijn voor de uitkomsten van de stresstesten en risicodialogen. Het Groene Hart is als een van de laagstgelegen punten van Nederland kwetsbaar. Grotendeels is/wordt klimaatbestendigheid al meegenomen in het verbeterd rioleringsplan en de ontwikkeling van de duurzame leidraad inrichting openbare ruimte (LIOR). *Uit de stresstest (of kwetsbaarheidanalyse) blijkt dat het zwaartepunt van de klimaatopgave van Zuidplas ligt in de categorie wateroverlast met 17 aandachtsgebieden en overstromingen. Enkele tientallen panden per woonkern lopen een groot risico op overlast en schade, en veel wegen zijn niet of nauwelijks begaanbaar na hevige regenval. De kwetsbaarheid voor overstromingen wordt met name veroorzaakt door de grote inundatiedieptes in het geval van een overstroming, de score valt lager uit omdat er op dit moment al projecten lopen om de overstromingskans terug te dringen. Hitte en droogte scores grofweg gemiddeld.*

Circulaire economie

3. De hoeveelheid huishoudelijk restafval moet verkleind worden van de huidige 122 kg/inwoner naar 100 kg in 2020 (en 30 kg in 2025). De gemeentelijke doelstelling is 75kg in 2020. Een gemeente kan een **voorbeeldrol** pakken als het gaat om duurzaamheid. Door echt werk te maken van **circulair/maatschappelijk verantwoord inkopen** (deelname aan Manifest MVI).

Duurzame mobiliteit

4. Mobiliteit komt in de interviews met raad en bedrijfsleven naar voren als een knelpunt. De huidige capaciteit lijkt niet berekend op de groei aan mobiliteit, de andere mobiliteitsbehoefte van inwoners (jongeren ontwikkelen een andere mobiliteitsvraag), de elektrificatie en het 5^e dorp. De mobiliteitsvisie uit 2015 lijkt niet meer voldoende actueel om als het mobiliteitsbeleid van de gemeente te kunnen fungeren. Herziening of geactualiseerde uitwerking lijkt nodig. Aspecten die genoemd zijn: stimuleren fiets en OV; jongeren gebruiken meer OV; elektrificatie auto's en transport; N219; hefbruggen; brug langs A12; trainstation 5^e dorp; ontsluiting 5^e dorp; doortrekken metro vanuit Rotterdam; opheffen bus Gouwepark terwijl park nog niet af is. Tenslotte ligt er een uitdaging in het verder verankeren van duurzaamheid in inkooptrajecten voor vervoer (eigen wagenpark incl. vaartuigen, doelgroepenvervoer). In het eigen wagenpark van de gemeente wordt geïnvesteerd. Zo is bij de vervanging van het wagenpark van de buitendienst gekozen voor elektrische dienstwagens. Ook is er een rol voor de gemeente in het faciliteren van de ontwikkeling naar fietsen, elektrisch vervoer en vervoer op waterstof.

Biodiversiteit

5. Om biodiversiteit te behouden en te versterken moeten er voldoende middelen gereserveerd worden. De score van 1,9% natuur in de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (landelijk gemiddelde 12,5%) is erg laag. Ook op water is de score in de landelijke index met een 3,3 erg laag. Er is beleid voor snippergroen, bomenbeleidsplan, en een Leidraad inrichting openbare ruimte, maar die geven nog geen impuls aan biodiversiteit.

Overall

6. De **ruimtelijke inpassing** van maatregelen gericht op (duurzame) energie en het 5^e dorp in relatie tot een toekomstbestendige gemeente met voldoende groen, bedrijvigheid, mobiliteit etc. vergt een goede afweging. De ontwikkeling van de omgevingsvisie en het daaruit voortvloeiende

omgevingsplan kan niet losgezien worden van het beleid ten aanzien van duurzaamheid en klimaatadaptatie.

7. De **participatie** bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid was vooral intern. Externe stakeholders worden vooral geconfronteerd met óf input leveren voor beleid, óf activiteiten zoals duurzame dagen, duurzaamheidslening, vouchers voor energiebesparing e.d. Het is begrijpelijk dat vanuit het programma ingezet wordt op grote veranderingen als warmtenetten en aardgasvrije wijken, maar het is tegelijk een gemiste kans om de participatie vanuit bedrijfsleven en bewoners te negeren. Juist de initiatieven uit de samenleving zelf kunnen met enige vorm van facilitatie, onderling contact, seed money, samenwerking etc. een grote bijdrage leveren aan de opgaven waar de gemeente voor staat. Meer in brede zin is het wenselijk om de participatie in de samenleving en het netwerk van partijen uit te bouwen en te kijken hoe de gemeente daar een impuls aan kan geven. **Participatie** is van groot belang om de hele samenleving energieneutraal, klimaatbestendig en circulair te krijgen. De gemeente heeft een rol in het informeren, motiveren, stimuleren, faciliteren en met elkaar in contact brengen van inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties om te investeren in deze ontwikkeling. Dat betekent dat de gemeente goed inzicht moet krijgen in de belangen en behoeften van deze partijen en hierop moet inspelen. Daarbij is het ook van belang om uit te zoeken hoe de 'grote middengroep' bereikt kan worden. De voorlopers krijg je wel mee en investeren in de achterblijvers levert niets op, maar die grote middengroep moet de zo hard nodige versnelling gaan opleveren³.
8. Overall is de uitdaging om binnen het duurzaamheidsbeleid van gemeente en regio de **verbinding** te maken tussen de onderdelen. Er spelen een aantal complexe opgaven tegelijkertijd: in 2050 moet Nederland energieneutraal (klimaatneutraal, CO₂-neutraal), klimaatbestendig (water, hitte, droogte) en circulair (grondstoffen) zijn. De gemeente heeft er een rol in om te zorgen dat de ene ontwikkeling niet ten koste gaat van de andere en dat de ruimte weloverwogen wordt verdeeld.
9. Er is **inzicht** nodig in wat er nodig is om de doelen te behalen en of dit beschikbaar (te maken) is. Deze behoefte bestaat intern, zodat er meer grip ontstaat op de uitvoering en voortgang. Ook is deze behoefte er bij inwoners en bedrijven, zij willen graag weten wat er van hen verwacht wordt en in welke mate en hoe de gemeente daarbij ondersteunt.

³ Inmiddels hebben in februari en maart 2020 vijf informatieavonden plaatsgevonden waarbij ruim 1200 inwoners aanwezig zijn geweest. Daarbij is er veel traffic op de website gezien, dus er zijn grote stappen gezet op dit gebied. Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuwe ronde informatiebijeenkomsten / participatieavonden in digitale vorm.

5. Bevindingen deelvraag 3: proces

In dit hoofdstuk is beschreven op welke manier intern en extern wordt samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities. Er is aangegeven welke rol de gemeenteraad, de gemeente en partijen in de samenleving hebben.

5.1 Interne samenwerking

Toetsingscriterium

Op welke manier wordt intern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities?

Interne samenwerking gemeenteraad, college van B&W, ambtelijke organisatie

De interne samenwerking tussen de beleidsafdelingen is goed. In het programma D&KA is de brug geslagen met de andere beleidsvelden en in die velden wordt met nieuw beleid en de realisatie rekening gehouden met de duurzaamheidsambities.

De wethouder fungeert samen met het college als trekker en kan rekenen op een brede steun van de raad hetgeen o.a. tot uiting komt met een structureel budget en hoger dan gevraagd budget voor de duurzaamheidslening (zie vorige paragraaf). De betrokkenheid die de raad toont bij de opgaven wordt als zeer prettig en motiverend ervaren. De instelling van een raadscommissie duurzaamheid past goed bij de grote transities van energie, klimaat en grondstoffen, die zo complex en veelomvattend zijn dat ze via technische raadsragen minder goed en efficiënt te beantwoorden zijn.

5.2 Kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad

Toetsingscriterium

Welke rol heeft de gemeenteraad?

- 3.1 Op welke wijze is aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden invulling gegeven in het behalen van beoogde effect en doelstellingen (incl. evalueren / bijstellen van beleid)?
- 3.2 Hoe en in hoeverre worden de gemeenteraden geïnformeerd over de voortgang van uitvoering van de beleidsdoelstellingen?

Met het programma D&KA is een versnelling ingezet met bijbehorende capaciteit en middelen. Raadsbreed is er steun voor het maken van snelheid, dit heeft nog een duwtje gekregen door rijksbeleid op het gebied van energie en klimaat. De raad typeert het zelf als 'wij doen goed mee als kleine gemeente in het 2^e peloton', met een focus op praktische zaken. De raad is daarin kritisch en noemt het beleid nog 'afwachtend/conservatief'. Op het vlak van circulair, duurzaam inkopen, duurzaam bouwen, klimaatadaptatie, duurzame energie, mobiliteit kan Zuidplas nog veel doen. Mobiliteit wordt als het zwakste punt aangeduid door de raad. Het programma D&KA geeft wel impuls aan deze onderwerpen.

De raad acht haar deskundigheid adequaat voor het stellen van kaders en het voeren van controle. Het is niet nodig dat de raad zelf expert wordt. Desgewenst kunnen partijen te raden gaan bij de wetenschappelijke bureaus van de landelijke politieke partijen. Er is besloten een aparte commissie duurzaamheid en klimaat in te stellen, zodat een aantal raadsleden daar een nauwere betrokkenheid op kan ontwikkelen (motie 180).

De betrokkenheid van de raad bij de RES is nihil⁴, terwijl betrokkenheid op dit onderwerp wel gewenst is, ook bij de transitievisie warmte, aardgasvrije wijk(en) en straks bij de omgevingsvisie. Hoewel dit niet verplicht is, heeft Regio Midden Holland afgesproken om de concept RES aan de raden voor te leggen: *'zodat u de gelegenheid heeft te toetsen of de concept-RES past binnen het door u vastgestelde programma. Tevens biedt het de gelegenheid om verder richting te geven aan de 'echte' RES 1.0, die in het eerste kwartaal van 2021 moet worden vastgesteld.'* De regionale samenwerking is daarin niet optimaal. Het Groene Hart en Zuidplas kan relatief weinig doen voor duurzame energieopwekking. Het gezamenlijk beleid voor de energietransitie heeft verstreckende gevolgen voor bewoners en bedrijven. De raad wacht ook af waar het college mee komt en welke financiering het rijk daaraan toevoegt.

Ambtelijk wordt geconstateerd dat de raad bij beleidsafwegingen nog te veel naar de investeringskosten kijkt in plaats van de life cycle kosten. Voor sommige duurzame maatregelen wordt een hogere investering gerechtvaardigd door lagere structurele kosten, waardoor (op langere termijn) de totale kosten lager zijn.

Een intensieve communicatie met bewoners en samenwerking met woningbouwcorporaties e.d. is cruciaal. De raad constateert dat de communicatiestrategie van de gemeente nog gericht is op zenden (nieuwsbrieven, website, duurzame dagen). Dit beeld past bij de uitdaging dat de participatie en samenwerking met de samenleving beter kan.

Overall beeld is dat het college met het programma D&KA een inhaalslag heeft gepleegd die nu goed doorwerkt in de diverse beleidsvelden en in de ambtelijke organisatie. Er is brede steun bij de gemeenteraad om de versnelling door te zetten en het nieuwe verplichte beleid voor de energietransitie en klimaat vorm te geven. De raad pakt daarin haar kaderstellende en controlerende rol op basis van wat zij aangereikt krijgt. Jaarlijks is er controle via de voortgangsrapportage in relatie tot de meerjarenbegroting.

Ambtelijk wordt gesignaleerd dat de raad positief betrokken is bij duurzaamheid en dat dit leidt tot veel vragen. Dit vergt veel tijd van het ambtelijk apparaat, inclusief afstemming met het college en de raadsvergaderingen zelf. Enerzijds is de betrokkenheid een groot goed en is het vertrouwen dat voor de uitvoering van het duurzaamheidsprogramma is gegeven groot (meerjarenbudget; grote duurzaamheidslening; financiële ruimte in het programma). Anderzijds is een bredere steun voor hogere kosten voor duurzaamheid (als life cycle kosten op lange termijn lager zijn dan de korte termijn investeringen en gebruikskosten) wenselijk.

⁴ Er is in december-jan-feb een intensief traject met de raad geweest waarin elke 3-4 weken de programmacommissie is bijgepraat over de ontwikkeling van de RES en de TVW. Dit traject was tijdens de bureaustudie- en interviewfase van dit rekenkameronderzoek nog niet in beeld.

5.3 Externe samenwerking

Toetsingscriterium	
Welke rol heeft de gemeente?	
3.3	Welke rol heeft de gemeente (college van B&W / ambtelijke organisatie) in de uitvoering? Daarbij kan gedacht worden aan de rol van kenniscentrum (bewustwording creëren in de samenleving), duurzame dienstverlener, maatschappelijke facilitator en/of zichtbare koploper die het goede voorbeeld geeft.
Welke rol hebben partijen in de samenleving?	
3.4	Welke rol hebben inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de uitvoering?
Op welke manier wordt extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities?	
3.6	Hoe verloopt de samenwerking tussen gemeente en samenleving?

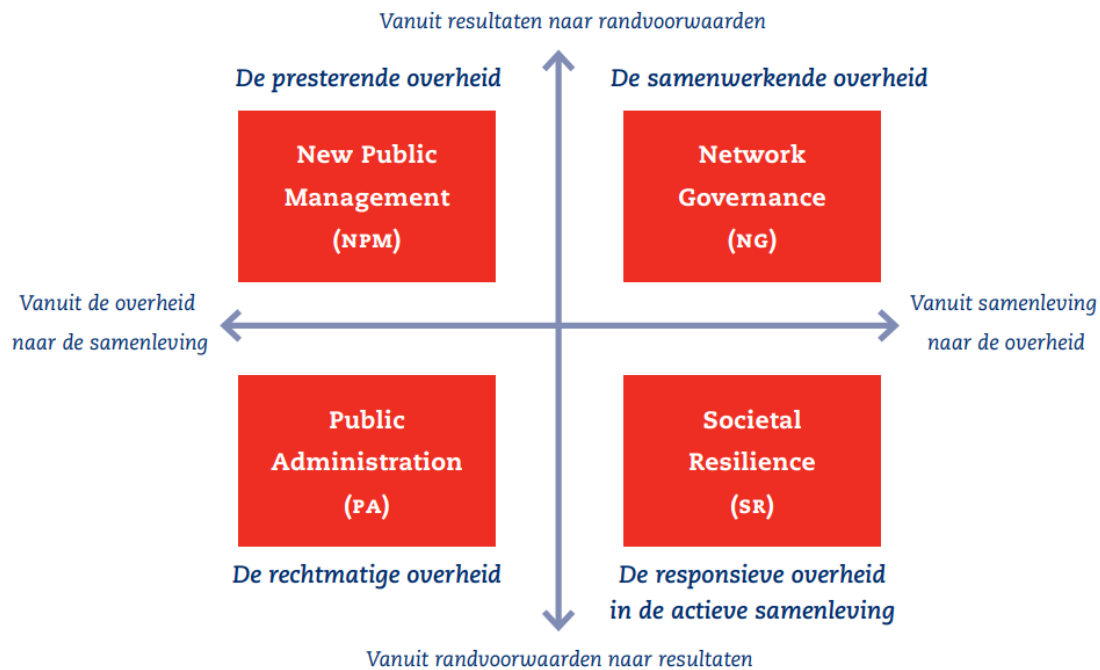
Sinds het programma D&KA is de versnelling zichtbaar intern. Externe partijen worden geïnformeerd via website, nieuwsbrieven, Duurzame dagen, duurzaamheidslening e.d. De raad typeert dit nog als 'zenden'. Ondernemers geven aan dat zij het beleid en dus de doelen ook niet kennen en daarom niet weten of en hoe zij daar een bijdrage aan (kunnen) leveren. Stel dat de gemeente een concreet doel stelt voor het aantal elektrische laadpalen dan kunnen bedrijven daar hun eigen doel tegenaan zetten. Ondernemers vinden het jammer dat zij wel betrokken worden voor input bij beleid, zoals met een goede workshop over de toekomstige energievraag, maar dat zij daarna niets meer horen; noch van het beleid dat ontwikkeld is, noch wat er verwacht wordt, noch wat er kan. Ondernemersverenigingen zouden bijvoorbeeld de workshop ook met hun ondernemers willen houden.

De activiteiten zoals de Drie Duurzame Dagen (10-11-12 oktober 2019) en de Kinderklimaattop krijgen veel aandacht met redelijk tot goede deelname. Op die manier worden inwoners ook betrokken met hun eigen oplossingen en kunnen zij kennis krijgen. Bij Duurzaam Bouwloket kunnen zij aanvullende informatie krijgen.

De focus vanuit college en ambtenaren ligt bij de grote veranderingen zoals warmtenetten en aardgasvrijewijken en duurzame energieopwekking centraal en daarnaast wordt ondersteuning geboden aan bewoners. Bij bedrijfsbezoeken van het college wordt wel gevraagd naar duurzaamheid, maar dat blijft beperkt tot de bezochte bedrijven. Daarmee wordt de participatie niet aangejaagd en worden bedrijven, inwoners en maatschappelijke organisaties 'geen collectief eigenaar van de vraagstukken en oplossingen'. Samenwerking met de samenleving en daartoe de communicatie en participatie wordt bestempeld als '0'.

Rol van de gemeente

In Figuur 1 is het model van de NSOB opgenomen met de sturende rollen die gemeenten kunnen innemen. Uit het onderzoek komt naar voren dat Zuidplas werkt vanuit de overheid naar de samenleving (top down). De gemeente werkt vanuit randvoorwaarden naar resultaten: de gemeente bepaalt de kaders en de benodigde acties en zoekt van daar uit naar aansluiting bij de samenleving, in het geval van Zuidplas door de samenleving te betrekken bij maatregelen en activiteiten. Zuidplas kan gekenschetst worden als een presterende overheid, stappen richting samenwerkende overheid zijn nog bescheiden en ingegeven vanuit de gemeentelijke taakstellingen en gemeentelijk beleid.

Figuur 1 Verschillende vormen van overheidssturing (bron: 'Sedimentatie in sturing, Systeem brengen in netwerkend werken door meervoudig organiseren', NSOB-publicatie 2015)

Rol van partijen in de samenleving

Het beleid van het programma D&KA is onbekend bij bedrijven. Omdat zij de doelen niet kennen weten zij ook niet of zij daar een bijdrage aan (kunnen) leveren. Het is aannemelijk dat dit ook geldt voor organisaties en inwoners. Partijen worden geconfronteerd met acties waar zij wel of niet aan mee (kunnen) doen. Bedrijfsleven geeft aan dat de organisatiegraad in Zuidplas minder is dan in Gouda en dat overkoepelend overleg via de voormalige FOZ (Federatie Ondernemersverenigingen Zuidplas) goed zou zijn. Stel dat een van de doelen is om meer elektrisch transport en meer laadpalen te krijgen in de gemeente, dan zou de FOZ samen met de drie ondernemersverenigingen (OVM, OZKM, en VION) en VVE Gouwepark daar eigen doelen voor kunnen formuleren van xx laadpalen in 20yy. Op dit moment loopt de communicatie vooral via de accountmanager bedrijven. Maar bedrijven en ondernemersverenigingen kennen zeker niet al het beleid van de gemeente.

Omgekeerd geldt dat bij bedrijven ook autonoom duurzame ontwikkelingen plaatsvinden die de gemeente niet kent en die wel van invloed kunnen zijn op de realisatie van het beleid. Het college heeft regelmatig bedrijfsbezoeken waar duurzaamheid altijd een bespreekpunt is. Vaak worden zij verrast wat er al gebeurt. Zo is er een groot bakkersbedrijf dat een windmolen wil plaatsen maar dit niet mag vanwege gemeentelijk beleid en provinciaal beleid (in het coalitieakkoord van de provincie staat dat er geen windmolens in het Groene Hart mogen komen).

Een bijzondere groep bedrijven is de glastuinbouw. Zij zijn zeer actief en innovatief en gesprekken vinden ook sectoraal plaats met rijk, provincie en de betrokken glastuinbouw gemeenten. Zij denken ook mee over een warmteleiding vanuit de haven van Rotterdam naar Zuidplas die voor de glastuinbouw en woningen geschikt zou zijn.

Voor inwoners is er de Stichting Duurzaamheidsplatform Zuidplas. In het programma D&KA staat daarover: *'De onafhankelijke Stichting Duurzaamheidsplatform Zuidplas is belangrijk omdat zij de stem van de samenleving kan vertegenwoordigen en projectleiders en programmamanager kan voeden met informatie over wat er speelt in de wijken. Door de relatie met het platform te koesteren kan de gemeente de kracht van de samenleving optimaal benutten.'* Onderzoekers lezen hierin dat inwoners er vooral zijn om de projectleider te voeden, in plaats van dat de gemeente er is om hen te ondersteunen bij hun initiatieven. Wel steunt de gemeente inwoners bij initiatieven zoals energiecoöperatie Zon op Zuidplas, fijnstofmeters, duurzaamheidsmarkt, drukwerk, promotie. Al met al duidt het eerder op een regulerende en samenwerkende overheid in plaats van een faciliterende overheid. Uit een raadpleging van het bewonerspanel van de gemeente Zuidplas in februari 2019, blijkt dat bewoners van de gemeente een regierol op informeren en faciliteren verwachten.

Zuidplas heeft ook duurzame dagen georganiseerd, in nauwe samenwerking met het Duurzaamheidsplatform Zuidplas (oktober 2019). Dit evenement fungeerde als aanjager over het duurzaam doen en het denken over een aardgasvrije samenleving. Deze dagen waren niet bedoeld als input op beleid, maar als evenement.

CNME de Zwanebloem te Gouda (verbonden met de ODMH) verzorgt natuur- en milieueducatie voor de basisscholen in de gemeenten. Centraal staan de thema's natuur, grondstoffen (circulaire economie), duurzame energie (incl. mobiliteit) en science. Het aanbod wordt zoveel mogelijk gekoppeld aan gemeentelijk duurzaamheidsbeleid en is gericht op scholen. Het CNME zoekt actief de samenwerking met diverse organisaties.

Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording

B1.1 Interviews

In de interviews zijn antwoorden op de deelvragen achterhaald. Daarbij is gebruik gemaakt van het toetsingskader dat vooraf met de Groene Hart Rekenkamer is afgestemd. De interviews zijn opgenomen en de geluidsopnamen kunnen geraadpleegd worden bij SME. Van de interviews met raadsleden en met het college van B&W zijn beknopte verslagen gemaakt die voor akkoord zijn voorgelegd aan geïnterviewden en beschikbaar gesteld aan de Rekenkamercommissie. Er is gesproken met de volgende partijen:

Gemeente Zuidplas

1. Gemeenteraadsleden (SP, VVD, CU/SGP, CDA, PvdA/GroenLinks, NEZ, D66)
2. Wethouder Duurzaamheid
3. Ambtenaren Duurzaamheid
4. Ambtenaren beleidsvelden die raakvlakken hebben met duurzaamheid
5. Inwoners(organisaties)*
6. Bedrijven(vertegenwoordigers)
7. Maatschappelijke organisaties en vrijwilligersinitiatieven

*Voor het interview met inwoners(organisaties) is niemand op gekomen. Het beeld dat ontstaan is, is daarmee niet dekkend. Het is wel een teken van (ontbreken van brede) betrokkenheid van bewoners en organisaties dat zij aan de uitnodiging geen gehoor hebben gegeven. Er zijn stappen in de goede richting gezet zoals het Duurzaamheidsplatform, maar er is nog veel te winnen. In de andere Groene Hart gemeenten waren zij wel aanwezig bij de rekenkamerinterviews.

Overig

8. NME Centrum De Zwanebloem
9. Projectorganisatie Regionale Energiestrategie (RES)
10. Omgevingsdienst Midden Holland (duurzaamheidsambtenaren)

B1.2 Geraadpleegde documenten

Gedurende het onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- o Gemeentelijke DuurzaamheidsIndex (www.gdi.databank.nl)
- o Nationale monitor duurzame gemeenten
- o Programma Duurzaamheid & Klimaatadaptatie 2019-2025
- o Afwegingskader strategieën Duurzaamheid en Klimaatadaptatie
- o informatienota Voortgang Programma Duurzaamheid & Klimaatadaptatie (september 2019)
- o Mobiliteitsvisie Zuidplas (2015)
- o Collegeprogramma Zuidplas 2018-2022
- o Programmabegroting 2019-2022
- o Woonvisie 2025. Dorps wonen in Zuidplas, nu en in de toekomst (januari 2019):
- o Leidraad (Duurzame) Inrichting Openbare Ruimte (2013)
- o Actieplan MVI (2017)
- o Structuurvisie Zuidplas 2030

- o Nota dierenwelzijn gemeente Zuidplas (2017)
- o Gemeentelijk Rioleringsplan Zuidplas (2016-2020)
- o Informatienota aan de raad (dd. 22-10-2019)
- o Beleidsnota grondwater gemeente Zuidplas (2014)
- o Voortgangsrapportage Zuidplas Enervisa 2017
- o Klimaatstresstest Light Zuidplas (2019)
- o Visie Recreatie Zuidplas 2025
- o Beleidsnota Snippergroen Gemeente Zuidplas (2011)
- o Programma van Eisen voor riolering en drainage (april 2019)
- o Zomernota 2019
- o Rapportages bewonerspanel wonen (2018) en bewonerspanel duurzaamheid (2019)

B1.3 Toetsingskader

Deelvraag 1 (kaders): Hoe is het duurzaamheidsbeleid inhoudelijk en procesmatig vormgegeven?

Toetsingscriterium	
Beschrijving van hoe het duurzaamheidsbeleid <i>inhoudelijk</i> is vormgegeven.	
1.2	Welke lokale ambities en doelstellingen zijn er, wat is het beoogde effect daarvan en met welke maatregelen wil de gemeente invullingen geven aan de doelstellingen? • Welke duurzaamheidsthema's komen aan bod, zijn deze ladingdekkend? • Is per thema de link gelegd met landelijke en regionale kaders? • zijn naast de gemeente ook andere partijen betrokken bij opstellen & uitvoeren?
Beschrijving van hoe het duurzaamheidsbeleid <i>procesmatig</i> is vormgegeven:	
1.5	Wie zijn er betrokken geweest bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid? • Betrokkenen • Partijen die niet betrokken zijn maar wel betrokken hadden kunnen worden
1.6	Wie zijn er betrokken bij de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid? • Betrokkenen • Partijen die niet betrokken zijn maar wel betrokken hadden kunnen worden
1.7	Werken duurzaamheidsdoelstellingen integraal door in andere beleidsterreinen? • Programmabegroting 2019 (/2020 indien beschikbaar)
Is de uitvoering effectief?	
1.3	In hoeverre draagt het lokale beleid bij aan het bereiken van de landelijke en regionale doelen? • aansluiting doelstellingen lokaal <---> doelstellingen landelijk/regionaal (aansluiting qua thema's en aansluiting qua ambitieniveau)
1.4	Zijn de gekozen maatregelen realistisch en is het aannemelijk dat hiermee de beoogde (eigen, lokale) doelstellingen worden behaald? • inschatting haalbaarheid capaciteit / budget / doorlooptijd • inschatting juiste richting en grootte (voldoende inzet van middelen)

Deelvraag 2 (inhoudelijke prestaties), Waar staat de gemeente met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities?

Toetsingscriterium	
Waar staat de gemeente?	
2.1	Hoe staat de gemeente er in de landelijke benchmarks en op basis van al uitgevoerde (recente) evaluaties voor op de thema's klimaat, energie, mobiliteit, biodiversiteit en circulaire economie? Welke resultaat is bereikt op elk thema? • resultaten benchmark per thema (GDI, NMDG, klimaatmonitor)

Toetsingscriterium	
	resultaten recente evaluaties per thema
2.2	Waar liggen inhoudelijk de uitdagingen voor de komende periode? - het te overbruggen verschil tussen de landelijke/regionale/lokale doelen enerzijds en de resultaten benchmarks/recente evaluaties anderzijds - welke minder zichtbare uitdagingen vermelden betrokkenen (inhoudelijk)

Deelvraag 3 (proces). Op welke manier wordt intern en extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities? Welke rol hebben de gemeenteraad, de gemeente en partijen in de samenleving?

Toetsingscriterium	
Op welke manier wordt intern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities?	
3.5	Hoe verloopt de samenwerking intern (gemeenteraad <--> college van B&W <--> ambtelijke organisatie)? Wordt er integraal gewerkt of zitten er tegenstrijdigheden in het werk van verschillende beleidsterreinen? - is er draagvlak voor het duurzaamheidsbeleid bij raad, college en ambtelijke organisatie? - hebben raad, college en ambtenaren dezelfde speerpunten? - hoe wordt door raad, college en ambtenaren omgegaan met strijdige belangen (duurzaamheid versus een ander belang)?
Op welke manier wordt extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities?	
3.6	Hoe verloopt de samenwerking tussen gemeente en samenleving? Hoe word de samenwerking ervaren door elke partij? (productief, stroef, anders...)
Welke rol heeft de gemeenteraad?	
3.1	Op welke wijze is aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad invulling gegeven in het behalen van beoogde effect en doelstellingen (incl. evalueren / bijstellen van beleid)? - op welk(e) moment(en) heeft de raad kaders gesteld - op welke manier(en) heeft de raad kaders gesteld (bijvoorbeeld: controleren of de juiste expertise betrokken is geweest bij het ontwerp, zelf inhoudelijk reageren op een voorstel of in een vroeg stadium zelf mee ontwerpen in bijvoorbeeld een creatieve sessie) - op welk(e) moment(en) heeft de raad de voortgang gecontroleerd - op welke manier(en) heeft de raad de voortgang gecontroleerd (bijvoorbeeld: actief zelf op zoek naar informatie of zich baseren op wat wordt aangeboden) - zijn kaders bijgesteld gedurende de looptijd van het duurzaamheidsbeleid (en zo ja: wat is er veranderd aan de kaders en wat was de aanleiding voor bijstelling)
3.2	Hoe en in hoeverre wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van uitvoering van de beleidsdoelstellingen? welke / welk type / hoeveel informatiemomenten zijn er geweest
Welke rol heeft de gemeente?	
3.3	Welke rol heeft de gemeente (college van B&W / ambtelijke organisatie) in de uitvoering? Daarbij kan gedacht worden aan de rol van kenniscentrum (bewustwording creëren in de samenleving), duurzame dienstverlener, maatschappelijke facilitator en/of zichtbare koploper die het goede voorbeeld geeft. in welk kwadrant van het NSOB-model (zie schema hieronder) bevindt de gemeente zich
Welke rol hebben partijen in de samenleving?	
3.4	Welke rol hebben inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de uitvoering? - gaat de samenleving in op uitnodigingen van de gemeente tot samenwerking - neemt de samenleving zelf duurzame initiatieven - betreft de samenleving de gemeente

Bijlage 2: landelijk en regionaal beleid

Voor de vijf onderzochte duurzaamheidsthema's in dit onderzoek zijn de kaders en doelstellingen grotendeels op (inter)nationaal of provinciaal niveau bepaald. In dit hoofdstuk zijn kort een aantal voor gemeentelijk duurzaamheidsbeleid relevante beleidskaders genoemd.

B2.1 (Inter)nationale kaders

Energietransitie

In 2015 is in het internationaal Klimaatakkoord Parijs afgesproken de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 2 graden ten opzichte van het pre-industriële niveau, met het streven een maximale temperatuurstijging van anderhalve graad. In onder andere het Energieakkoord (2013), de Klimaatwet (2019) het Klimaatakkoord (2019) wordt de Nederlandse ambitie – energieneutraal en aardgasloos in 2050 – verder uitgewerkt. Het Nederlands Klimaatakkoord is de invulling van de Klimaatwet en is een vervolg op het Energieakkoord dat in 2020 afloopt. Inzetten op enerzijds energiebesparing en anderzijds opwekking van duurzame energie gaan daarbij hand in hand.

Belangrijke landelijke ambities zijn:

- 2050: Energieneutraal en aardgasloos
- 2050: 95% minder broeikasgassen in 2050 dan in 1990
- 2030: 49% minder broeikasgassen dan in 1990
- 1,5% energiebesparing per jaar
- 14 % hernieuwbare energie 2020 en 16% in 2023

Klimaatadaptatie

Ook al gaat het ons lukken de opwarming van de aarde tot een maximum van 2 graden te beperken, dan nog zullen we ons moeten voorbereiden op de gevolgen van een onvermijdelijke klimaatverandering (zoals wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen).

In het Nationaal Deltaprogramma 2015 zijn de nationale Deltabeslissingen opgenomen:

- in 2050 is Nederland zo klimaatbestendig als mogelijk ingericht.
- In de deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie is vastgelegd dat 'klimaatbestendig en waterrobuust inrichten uiterlijk in 2020 onderdeel is van het beleid en handelen' van overheden.

De implementatie van deze plannen zijn nadrukkelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten.

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is het tijdpad opgenomen: uiterlijk in 2019 moesten de kwetsbaarheden in beeld gebracht zijn via een stresstest. Aansluitend wordt een risicodialogoog gevoerd met stakeholders om te komen tot een uitvoerings- en investeringsagenda. Deze moet uiterlijk in 2020 klaar zijn.

Circulaire Economie

Het streven naar een circulaire economie draagt bij aan de bescherming van natuurlijke hulpbronnen en het beperken van klimaatverandering. In een circulaire economie worden producten en grondstoffen na gebruik weer ingezet om nieuwe waarden te genereren. Op landelijk niveau zijn ambities gesteld in o.a. het Rijksbrede programma Circulaire Economie en het Grondstoffenakkoord. Concreet zijn de doelstellingen:

- 2050 Nederland volledig circulair in 2050 en in 2030 50% minder gebruik van primaire grondstoffen

- 2020: 75% bronscheiding van het huishoudelijk afval en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar. (Inzameling van bedrijfsafval is geen gemeentelijke verantwoordelijkheid. Vereisten daarvoor zijn opgenomen in de Wet Milieubeheer.)
- 2025: maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025. Afvalscheiding moet uiteindelijk richting de 100%.
- Duurzaam inkopen door overheden

Biodiversiteit

De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn vormen het Europese kader voor bescherming van biodiversiteit in de Europese Unie. Ze vereisen dat EU-lidstaten bepaalde handelingen die schadelijk zijn voor vogels en andere aangewezen dier- en plantensoorten verbieden. De Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn schrijven voor dat lidstaten beschermingszones aanwijzen ten behoeve van het Europese Natura 2000-netwerk, het netwerk van beschermde natuurgebieden dat moet zorgen voor de bescherming van de biodiversiteit in de EU. Nederland heeft de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd in de wetgeving. In Nederland is sinds 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking getreden. Die verplicht iedereen zorg te dragen voor alle (inheemse) planten en dieren in Nederland. In (naar verwachting) 2021 gaat de Wet natuurbescherming op in de Omgevingswet. Daarmee biedt de Omgevingswet straks mogelijkheden om regels te stellen en maatregelen te treffen voor de bescherming van de natuur.

De Wet milieubeheer (Wm) is de belangrijkste milieuwet en bepaalt welk wettelijk gereedschap kan worden ingezet om het milieu te beschermen. Nog niet alle milieuwetten zijn in de Wet milieubeheer ondergebracht. De belangrijkste 'losse' wetten zijn: de Wet Geluidhinder, de Waterwet, de Wet bodembescherming en de Meststoffenwet. Deze wetten zullen net zoals de Wet natuurbescherming en de Wet milieubeheer opgenomen worden in de Omgevingswet.

In de natuurambitie 'Nederland Natuurpositief' (2019) beschrijft het kabinet in grote lijnen het natuurbeleid voor de komende jaren, tot 2025. Een belangrijke omslag in het denken daarin is: natuur hoort midden in de samenleving thuis en niet enkel in beschermde natuurgebieden. Daarnaast wordt de ambitie uitgesproken om natuurbeleid te verbinden met andere grote maatschappelijke opgaven van dit moment. Denk bijvoorbeeld aan kringlooplandbouw, energietransitie, uitbreiding van woongebieden, ontwikkeling van infrastructuur en minder uitstoot van stikstof.

Duurzame mobiliteit

Gemeenten hebben te maken met verschillende duurzaamheidsaspecten van mobiliteit. Denk bijvoorbeeld aan het stimuleren van (duurzaam) elektrisch vervoer, het stimuleren van fietsgebruik en het verduurzamen van mobiliteitsgedrag (makkelijk switchen tussen modaliteiten, reistijden, zuinige rijstijl, minder reizen, etc).

In het Klimaatakkoord zijn voor het thema mobiliteit de volgende voor gemeenten relevante afspraken gemaakt:

- Duurzaam inkoop eigen wagenpark (lichte voertuigen emissieloos in 2030, zware voertuigen zoveel mogelijk emissieloos in 2030)
- Duurzaam inkoop doelgroepenvervoer (zoveel mogelijk emissieloos in 2025, uiterlijk in 2030 zonder emissies)
- emissieloos vervoer uiterlijk in 2030 als voorwaarde bij inkoop van opdrachten

Daarnaast zijn in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) afspraken gemaakt over de uitrol van publieke laadinfrastructuur, waarvoor gemeenten in 2020 plaatsingsbeleid moeten hebben vastgesteld.

B2.2 Regionale kaders

Energietransitie

In de energiestrategie van de Provincie Zuid-Holland zijn de volgende provinciale ambities vastgelegd:

- 9% van de energieconsumptie in Zuid-Holland wordt duurzaam opgewekt.
- 7,8 petajoule besparing en transitie in de industrie en gebouwde omgeving.
- 20 petajoule benutting van restwarmte, aardwarmte en WKO (warmte- en koudeopslag) in de glastuinbouw en steden.
- 735,5 megawatt wind op land; komt overeen met 6,6 petajoule bruto eindverbruik.
- 1,5 petajoule zonne-energie.

In de provincie Zuid-Holland wordt in 7 regio's een Regionale Energiestrategie (RES) ontwikkeld. Zuidplas behoort tot de RES-regio Midden-Holland. Op 1 juni⁵ 2020 moet een concept-RES gereed zijn. Het zoveel mogelijk toepassen van beschikbare restwarmte, aardwarmte en aquathermie zijn (concept-)uitgangspunten voor de RES'sen in Zuid-Holland.

In het provinciaal coalitieakkoord is afgesproken de plaatsingsvisie voor windmolens aan te passen. De voorkeur ligt daarvoor bij lijnopstellingen langs infrastructuur en grote open wateren en niet bij het Groene Hart, Hoeksche Waard, Midden-Delfland en natuurgebieden.

Klimaatadaptatie

De provincie Zuid-Holland heeft in de "Klimaatadaptatiestrategie Provincie Zuid-Holland (2018)" de ambitie opgenomen om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht te zijn en zich voor te bereiden op weersextremen en bodemdaling. In 2020 is klimaatadaptatie integraal onderdeel van het provinciaal handelen en beleid. De provincie heeft zich hard gemaakt om ook het aspect 'bodemdaling' landelijk hoger op de agenda te krijgen. De klimaatadaptatiestrategie richt zich op de volgende deelthema's:

- Toekomstbestendige bebouwing
- Robuuste infrastructuur
- Een groene leefomgeving (Natuur en groen)
- Zoet water en drinkwater
- Een adaptieve economie en landbouw
- Veerkracht bij weersextremen

In het Convenant Klimaatadaptief Bouwen (2019) is de ambitie vastgelegd dat nieuwbouwlocaties in Zuid-Holland zoveel mogelijk klimaatadaptief worden gebouwd, zodat ze bestand zijn tegen weersextremen als gevolg van klimaatverandering.

Circulaire economie

Een volledig circulaire economie in 2050; dat is de ambitie van de Provincie Zuid-Holland.

Biodiversiteit

In de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu 2013-2017 (BvDM) staat hoe de provincie omgaat met duurzaamheid bij ontwikkeling op diverse terreinen als economie en natuur. Ook staat erin hoe de provincie invulling geeft aan haar wettelijke milieutaken en de uitvoering daarvan. De Beleidsvisie is verlengd tot en met mei 2019.

⁵ Deadlines zijn na uitvoering van het onderzoek enkele maanden uitgesteld vanwege de Corona-crisis.

In het coalitieakkoord van de provincie Zuid-Holland zijn onder andere de volgende punten opgenomen:

- We willen de doelen behalen van het Natuurpact uit 2013 en de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Natuurnetwerk Nederland (NNN).
- We behouden en beschermen de Natura2000-gebieden. Wij willen hier geen ontwikkeling of uitbreiding van (recreatie)huizen of bedrijfshuisvesting.

Duurzame mobiliteit

Voor mobiliteit is in het coalitieakkoord van de provincie het streven opgenomen dat goede bereikbaarheid duurzaam wordt met energieneutrale infrastructuur en duurzaam/circulaire aanleg en beheer. Slimme oplossingen voor bus en trein gaan daarbij samen met fiets en wandel voorzieningen, met oplaadplekken e-bikes. Geïnvesteed wordt in OV hubs en versterken drukke trajecten van bus en trein. Ook wordt ingezet op schone binnenvaart en transport over water.

Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH)

De Omgevingsdienst handhaaft het activiteitenbesluit milieubeheer, waarbij grotere instellingen (gebruik van meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas (equivalent) per jaar) energiebesparende maatregelen moeten treffen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. Sinds 2019 hebben de instellingen een informatieplicht.

Bijlage 3: Lokaal Duurzaamheidsbeleid

Overkoepelend duurzaamheidsbeleid

De gemeente Zuidplas heeft een duurzaamheidsprogramma, het programma Duurzaamheid & Klimaatadaptatie 2019-2025. Dat bestaat uit vier thema's:

1. energie en warmte
2. klimaatadaptatie
3. circulaire economie
4. leefomgeving

Zuidplas kiest voor een programmatische aanpak transitieopgave. De keuze voor een programma als passende werkvorm voor de opgaven is een bewuste keuze. De programmatische aanpak van de energie- en duurzaamheidsopgaven van de gemeente Zuidplas geeft de richting aan in de te nemen stappen.

In Zuidplas zijn al verschillende duurzame projecten gestart, zoals de opening van de kringloopwinkel, de gezamenlijke aanschaf van zonnepanelen voor meer 'schone' energie, de stinzentuin in Moordrecht, CO₂-opslag in de glastuinbouw, het bijeneiland en het project Sport4Work om jeugdwerkloosheid tegen te gaan en nog veel meer. (Bron: Actieplan MVI)

De Structuurvisie biedt een kader voor alle gebieds- en ruimtelijke opgaven die Zuidplas in de komende decennia wil realiseren. De dorpsidentiteit is tekenend voor alle dorpen in Zuidplas. 'Na 2025 komt het bouwen in het middengebied van de Zuidplaspolder in beeld, gedefinieerd als gebiedsopgave Vijfde Dorp (zie hoofdstuk 4.3). In dit middengebied voorzien we de realisatie van een Vijfde Dorp (K) met eigen voorzieningen.'

Energie

In het Collegeprogramma staat dat de gemeente Zuidplas zich aansluit 'bij de regionale doelen op het gebied van duurzaamheid en energietransitie en is een volwaardige deelnemer aan de verschillende regionale overleggen.' De regionale doelstelling is om in 2050 een energieneutrale gemeente te zijn. Zuidplas heeft het regionale energieconvenant ondertekend. Op die manier wordt samen met de gemeenten in de regio Midden Holland gewerkt aan de verduurzaming van de regio.

Maatregelen op dit gebied die in het collegeprogramma zijn genoemd zijn:

- investeren in een duurzame en toekomstbestendige vastgoedportefeuille.
- Verkennen van de mogelijkheden van het aardgasloos maken van de bestaande wijken. Naast de woningbouw is ook alternatieve warmtevoorziening van de glastuinbouw van belang, eventueel in combinatie met de woningbouw.
- Zuidplas betreft lokale stakeholders zo mogelijk in de energietransitie. Een belangrijke partner in het verduurzamen van de gemeente is de Stichting Duurzaamheidsplatform Zuidplas.

De gemeente zet in op energiebesparing in glastuinbouw, verkeer en vervoer, gebouwde omgeving, levensstijl. Daarnaast is overstappen op hernieuwbare energie en warmte van belang. In het coalitieakkoord 2018-2022 staat dat er in deze collegeperiode geen windmolens gerealiseerd worden.

Woonvisie 2025 (januari 2019): Voor de energietransitie in de gebouwde omgeving heeft de gemeente vooral een faciliterende rol.

In de Woonvisie uit januari 2019 staat: 'De particuliere eigenaar-bewoner en particuliere verhuurder is ook verantwoordelijk voor het verduurzamen van zijn/haar woning. De indruk bestaat dat de urgentie nog niet gevoeld wordt. Hierbij kan de gemeente een rol spelen door richting te geven, het goede voorbeeld te geven, informatievoorziening en partijen met elkaar in contact brengen, of door collectieve inkooptrajecten (eventueel samen met de woningcorporaties) op te zetten.'

- Inwoners die energiebesparende maatregelen willen treffen aan hun huis, kunnen via de gemeente een duurzaamheidslening afsluiten bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn). In de eerste maanden van 2019 is er ruimschoots een beroep gedaan op de regeling [duurzaamheidslening]. De toename van het aantal aanvragen kwam door een flyeractie van een lokale leverancier/installateur. De bodem van de pot is in de zomer bereikt. (Informatienota aan de raad, 20-09-2019)
- Zuidplas zoekt actief naar kavels die in de markt gezet worden voor particulieren die er experimentele duurzame woningen kunnen bouwen.
- Het Duurzaam Bouwloket biedt informatie over verduurzamen van woningen

Met de drie woningcorporaties wordt samengewerkt. De drie woningcorporaties zijn als deelnemers aan de projectgroep betrokken geweest bij de totstandkoming van de woonvisie. Woonpartners Midden-Holland en Mozaïek Wonen dragen actief bij het verduurzamen van bestaande woningen. Vestia onderzoekt de mogelijkheden om haar woningen in Zuidplas aan collega-corporaties over te dragen.

Klimaatadaptatie

In de gemeente Zuidplas ligt het laagste punt van Nederland op 6,76 meter onder NAP. Door de stijgende zeespiegel neemt het risico op overstroming van de grote rivieren toe. Er zijn concreet twee risico's voor Zuidplas: dijkdoorbraak bij een van de rivieren door een falende waterkering of een "duindoordoorbraak" bij de kust. De kans hierop is klein, maar reëel.

In het Collegeprogramma en het programma Duurzaamheid en Klimaatadaptatie is opgenomen dat het College wil zorgen voor een klimaatbestendig Zuidplas en daarvoor de juiste dialoog wil aangaan met ketenpartners om de risico's in beeld te brengen. In 2019 is daarvoor een stresstest-light uitgevoerd en een risico-dialoog gehouden. Uit de stresstest-light zijn binnen de gemeente Zuidplas 17 aandachtslocaties voor (hemel)wateroverlast gekomen. Deze locaties zijn geselecteerd op basis van de wateroverlastkaarten uit de Klimaatatlas Zuid-Holland. Het zuidoosten van de gemeente is een aandachtsgebied voor overstromingen, met name door de forse overstromingsdieptes tot meer dan 5 m in het geval van een overstroming. Sommige locaties zijn gevoelig voor bodemdaling. Op een aantal plaatsen in en rond Nieuwerkerk aan den IJssel is er daarnaast een hoog risico op paalrot. Voor het thema hitte zijn 6 aandachtsgebieden: De Rottemeren, Hennipsloot en de Ringvaart van de Zuidplaspolder, en in mindere mate de overige oppervlaktewateren, zijn risicolocaties met betrekking tot hitte door de toenemende opwarming van het water in de zomer, mogelijk met waterkwaliteits- en waterbeschikbaarheidsproblemen tot gevolg.

De risicodialogen zijn in 2019 door Zuidplas met betrokken inwoners en ondernemers gevoerd om vervolgens als input te dienen voor onder andere het Basis Rioleringsplan (BRP), het verbreed

Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP), het beheerplan watergangen en de actualisatie van de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR). De nieuwe Leidraad (Duurzame) Inrichting Openbare Ruimte is het kader voor de inrichting van openbare ruimte en bakent daarmee de speelruimte af voor de partijen die betrokken zijn bij het rehabiliteren, reconstrueren of ontwikkelen van openbare ruimte.

Als vervolg op de stresstest en risicodialogen wordt een Plan van Aanpak/uitvoeringsagenda opgesteld waarin de gemeente verder invulling geeft aan alle ambities van het Deltaplan.

De bodem van Zuidplas bestaat voor een groot deel uit slecht doorlatende en zettingsgevoelige (zee)klei- en veengronden. In 2013 is in de beleidsnota grondwater gemeente Zuidplas aangegeven hoe de grondwaterzorgplicht wordt ingevuld. De Beleidsnota grondwater Gemeente Zuidplas heeft betrekking op (het bestrijden en voorkomen van) nadelige gevolgen van een te hoge of te lage grondwaterstand. Het grondwaterbeleid is primair gericht op de grondwaterkwantiteit.

De zorgplicht rondom hemelwater wordt ingevuld door de trits vasthouden-bergen-afvoeren in de praktijk zoveel mogelijk toe te passen (Rioleringsplan Zuidplas (2016-2020)): 'Als infiltreren in de bodem niet mogelijk is (en dat is in onze gemeente meestal zo), wordt het hemelwater via gescheiden riolering afgevoerd naar het oppervlaktewater of via de gemengde riolering naar de AWZI. Buiten de bebouwde kom zamelen we hemelwater niet in (bij druk-riolering en IBA's), maar lozen de perceeleigenaren het direct op nabijgelegen oppervlaktewater.'

'In het gemeentelijk waterplan en in het gemeentelijk rioleringsplan wordt al aandacht besteed aan het anticiperen op zeespiegelstijging en aan het vaker voorkomen van extreme buien. In het gemeentelijke waterbeleid zijn al keuzes gemaakt om de gevolgen van deze natuurlijke fenomenen te beperken en waar mogelijk schade te voorkomen.' Maar: 'Het vigerende gemeentelijk waterplan en het vigerende gemeentelijk rioleringsplan zijn aan actualisatie toe, zo blijkt uit een Informatienota aan de raad (dd. 22-10-2019). De invulling van de ambities van het DPRA maakt deel uit van de nieuwe plannen, voor zover dat de risico's van overstroming, wateroverlast en droogte betreffen.'

Programma van Eisen Riolering en drainage: De riolering voor de afvoer van het hemelwater van openbaar terrein, particulier terrein en de daken van panden en percelen, direct grenzend aan open water, dient rechtstreeks op open water plaats te vinden.

Gemeentelijk:

- Waterplan Zuidplas
- Verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP)
- Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) gemeente Zuidplas
- Operatie Steenbreek

Circulaire economie

Zuidplas volgt de landelijke VANG-doelstellingen voor huishoudelijk afval. Het college heeft in het collegeprogramma de ambitie vastgelegd om in 2020 nog maar 75 kg restafval per inwoner per jaar te hebben. In 2018 was dit nog 117 kg.

In het Collegeprogramma ligt de focus op de beleving van de leefomgeving van de inwoners en hierbij krijgen beeldbepalende ergernissen zwerfafval en hondenpoep prioriteit.

De gemeente faciliteert initiatieven uit de samenleving die gebaseerd zijn op een circulaire economie. Er is ruimte voor participatie op het gebied van circulaire economie binnen het platform Groene Hart Werkt.

De gemeente Zuidplas heeft het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) op 8 december 2016 ondertekend. Daarmee heeft de gemeente zich gecommitteerd aan MVI. Inmiddels is een Plan van Aanpak (Actieplan MVI) opgesteld, dd 23 oktober 2019. Voor 2020 is een evaluatie van het MVI-beleid aangekondigd.

Duurzame mobiliteit

In de Mobiliteitsvisie (2015) is vastgelegd dat Zuidplas een goed bereikbare gemeente wil zijn, voor auto, fiets en openbaar vervoer. De auto blijft een belangrijke rol vervullen en daarom worden knelpunten in de autobereikbaarheid opgelost. Daarnaast stimuleert Zuidplas fietsgebruik. 'De fiets is op kortere afstanden een heel goed alternatief voor de auto, mits goed gefaciliteerd.' Een duurzame gemeente betekent voor Zuidplas ook een duurzaam veilige gemeente. Zuidplas streeft naar een reductie van het aantal verkeersongevallen binnen de gemeente.

Doelstellingen op het gebied van duurzaamheid in de mobiliteitsvisie zijn:

- Faciliteren elektrisch rijden
- Stimuleren fietsgebruik en OV
- Efficiënter benutten van wegennet
- Stimuleren particuliere initiatieven gericht op bijvoorbeeld car-sharing
- Stimuleren duurzame mobiliteit van medewerkers gemeente

Zuidplas zet –vanuit een duurzaam mobiliteitssysteem –in op het optimaal benutten van de mogelijkheden van vervoer over water. De mogelijkheden hiervan dienen in beeld te worden gebracht.

Biodiversiteit

In het thema leefomgeving van het programma Duurzaamheid & Klimaatadaptatie zijn water, lucht, bodemkwaliteit, biodiversiteit en het ecologische systeem onlosmakelijk met elkaar verbonden.

In de Nota dierenwelzijn gemeente Zuidplas staat dat de gemeente het beheer en het aanpassen van het openbaar groen afstemt 'op natuurontwikkeling en op de bescherming van individuele dieren en hun leefgebieden. Werkzaamheden die dieren kunnen verstoren, zoals het kappen van bomen of het uitbaggeren van sloten, vinden niet plaats in het voorjaar en in het broedseizoen (1 maart – 1 juli).' Gemeente Zuidplas hanteert voor werkzaamheden in de buitenruimte een gedragscode van Stichting Stadswerk ten aanzien van flora en fauna. Voor het onderhoud aan onze watergangen hanteert de gemeente de gedragscode van de waterschappen.

Volgens de Structuurvisie moeten groen-, recreatie- en agrarische gebieden als geheel een kwalitatief hoogwaardig buitengebied vormen.